

درسنامه + تست

علوم و فنون ادبی واقعاً جامع کنکور

محمدرضا لمسه‌چی، علی عطری
سیدرحیم میرعمادی
همکار تألیف: عماد فیض‌آبادی

ویژه کنکور

۱۴۰۵

★★★★★

دوست عزیزم سلام:

با توجه به اینکه هر سال تغییرات هدفمندی در کتاب‌های واقعاً جامع صورت می‌گیرد تا کتاب از نظر محتوایی ارتقا پیدا کند و پاسخگوی نیازهای مخاطبین باشد، امسال هم در ویرایش جدید کتاب با دستی پر اومدیم تا شما رو با ویژگی‌های جدید که اینجا نوشتیم شگفت‌زده کنیم:

سوپر اپلیکیشن مهروماه:

امکان پاسخگویی به تست‌های کتاب در پاسخ‌برگ‌های الکترونیکی
ساخت کارنامه، گزارش‌گیری و تحلیل وضعیت پاسخگویی به سؤالات
ارائه گزارش تست‌های غلط و نزده برای رفع اشکال
تعیین وضعیت پاسخ‌گویی هر تست در مقایسه با سایر داوطلبان
امکان ساخت و برگزاری آزمون از تمامی سؤالات کتاب جامع
گزارش تجمیعی از وضعیت پاسخ‌گویی در هر درس کتاب و امکان مقایسه درس‌ها با هم
امکان ایجاد کلاس برای ارائه تکلیف و ساخت آزمون هماهنگ (ویژه دبیران و مشاوران)
امکان ارسال تکالیف انجام‌شده توسط دانش‌آموزان برای دبیر و مشاور (ویژه دبیران و مشاوران)
حل ویدیویی سؤالات تألیفی و کنکورها و فیلم‌ها و پادکست‌های آموزشی و مشاوره

پوستر برگ برنده:

جمع‌بندی عالی از مهم‌ترین و کاربردی‌ترین نکات کنکور سراسری
قابل استفاده در دوران جمع‌بندی و مرورهای لحظه آخری

+ تغییرات محتوایی:

اضافه شدن سؤالات کنکورهای اخیر در کتاب و سوپر اپلیکیشن مهروماه
طراحی سؤالات Level up بر اساس آخرین رویکرد سؤالات کنکور

برای دریافت سوپر اپلیکیشن
مهروماه اسکن کنید.

تشبیه

خب، خب، خب، اینم از مهم‌ترین آرایه کنکوره. این آرایه از اول شعر فارسی تا الان تو همه دوره‌ها و سبک‌ها فعال بوده. یافتن تشبیه، یه چیزی مثل اختراع چرخ بوده. عملاً شعر رو همین تشبیه راه انداخته. پس تو تست ترکیبی، آرایه تشبیه، آرایه کم‌کاربرد نیست که بخوای باهات راحت رد گزینه کنی اما طراحای کنکور معمولاً سؤالاً رو یه جوری میدن که بالاخره به تشبیه نیاز پیدا کنی. تشبیه پایه آرایه استعاره هم هست که اونم جزء مهم‌ترین آرایه‌های کنکوره: پس باید حسایی یادش بگیری.

تست تکی از تشبیه؟ از اونجایی که تشبیه خیلی خیلی مهمه، تو کنکور تست تکی هم ازش می‌تونه بیاد و اومده: چه شمارشی، چه غیرشمارشی. از ارکان تشبیه میشه سؤال حرفه‌ای پرسید. کلی مدل تشبیه‌های مختلف هم داریم که تو کتاب درسی توضیح داده نشده و فقط مثالاش دیده میشه (ما بهت حسایی توضیح می‌دیم). از اینا هم میشه کلی سؤال شیک و مجلسی طرح کرد.

برای جمع کردن این همه تشبیه چی کار کنی؟ درسته که تشبیه خیلی زیاد وجود داره، اما یا ۱. الگوهاش تکراریه یا ۲. محتواش تکراریه: مثلاً شاعرا تا الان بیش از هزار و پونصد بار قد رو به سرو و ابرو رو به کمان تشبیه کردن. این جور مثالاً رو از بیتا پیدا کن و یه جا کنار هم بنویس (بیتاشو نه‌ها! فقط اینکه چی به چی تشبیه شده): حتی می‌تونی کلاً همه تشبیه‌هایی که می‌بینی رو یه جا بنویسی (دم کنکور می‌تونی فرتی مرورشون کنی). یه تقسیم‌بندی هم از الگوهای تشبیه برای خودت درست کن: مثلاً ادات‌های تشبیه مختلف را یه جا بنویس که حواست باشه. مدل‌های مختلف تشبیه رو هم خلاصه کن (مثلاً تشبیه گسترده ۴ رکنی، ۳ رکنی، تشبیه اضافی، تشبیه اسنادی، تشبیه در کلمه، تشبیه مرجح و...). از نکته‌های درسنامه و البته نکته‌های کادردار داخل پاسخ تشریحی هم غافل نشو.

تشبیه

تعریف: تشبیه یعنی همانند کردن چیزی به چیز دیگر از نظر مشترک بودن در یک یا چند ویژگی؛ به عبارت دیگر وقتی کسی یا چیزی را به کسی یا چیزی دیگر مانند کنیم، از تشبیه استفاده کرده‌ایم.

مثال ۱ یار همچون سرو، قد بلندی دارد.

در این مثال شاعر قد یار را مانند سرو دانسته است: چرا که هر دو در ویژگی بلندی مشترک‌اند.

۲ آسمان مانند قیر سیاه شد.

در این مثال شاعر آسمان را مانند قیر دانسته است: چرا که هر دو در ویژگی سیاهی مشترک‌اند.

ارکان تشبیه

تشبیه چهار پایه یا رکن دارد:

— مشبه: رکنی است که می‌خواهیم آن را به چیزی مانند کنیم.

— مشبه‌به: رکنی است که مشبه به آن مانند می‌شود.

— وجه‌شبه: ویژگی مشترک و دلیل شباهت میان مشبه و مشبه‌به است.

— ادات تشبیه: کلماتی هستند که شباهت را نشان می‌دهند.

مثال ۱ ایام گل چو عمر به رفتن شتاب کرد.

شاعر ایام گل را مانند عمر می‌داند که به شتاب می‌گذرد، پس: «ایام گل: مشبه»، «عمر: مشبه‌به»، «چو: ادات تشبیه» و «به شتاب گذاشتن: وجه‌شبه» است.

۲ شاخه‌های درخت مثل دستان فقیر، خشک و لاغر بود.

شاعر شاخه‌های درخت را مانند دستان فقیر می‌داند که خشک و لاغر است: پس: «شاخه‌های درخت: مشبه»، «دستان فقیر: مشبه‌به»، «مانند: ادات تشبیه» و «خشک و لاغر بودن: وجه‌شبه» است.

نکته: شاعر ممکن است هر چیزی را به هر چیز دیگری تشبیه کند: پس مشبه و مشبه‌به محدود نیستند. وجه‌شبه هم ممکن است هر چیزی باشد اما نمونه‌های ادات تشبیه محدودند.

برای تشخیص راحت‌تر تشبیه، نمونه‌های ادات تشبیه را به خاطر بسپار:

نمونه‌های ادات تشبیه

- ادات (حروف اضافه): چو، چون، همچو، همچون، چنان، چنان، مانند، همانند، مثل، مثال، عین، شبه، شبیه، به‌سان، به‌کردار، به‌شکل، به‌صورت، به‌گونه، در حکم
- پسوندهای شباهت: «آسا، سا، سان، وار، وارم، گون، گونه، وش، دیس» در کلماتی مثل برق‌آسا، مهسا، دیوسان، علی‌وار، ماهواره، گلگون، شعرگونه، مهوش، تندیس و...
- قیدهای گویی، تو گویی، گویا، گوییا، تو گفتی، پنداری، تو پنداری
- فعل‌هایی که از مصدر «مانستن و ماندن» ساخته می‌شوند. (= شبهه بودن)

مثال‌های زیر را ببین:

- اندکی گل به رخ خوب نگارم مانست / صبحدم باد صبا دامن او پر زر کرد
- ◀ مشبه: گل / مشبه‌به: رخ نگار / ادات تشبیه: مانست / وجه‌شبه: -
- تو گفتی آسمان دریاست از سبزی و بر رویش / به پرواز اندر آورده است ناگه بچگان، عنقا
- ◀ مشبه: آسمان / مشبه‌به: دریا / ادات تشبیه: قید «تو گفتی» / وجه‌شبه: سبز بودن (در گذشته ظاهراً به رنگ آبی، سبز می‌گفته‌اند)
- به‌سان سوسن اگر ده زبان شود حافظ / چو غنچه پیش تماش مهر بر دهان باشد
- ◀ تشبیه ۱ ← مشبه: حافظ / مشبه‌به: سوسن / ادات تشبیه: به‌سان / وجه‌شبه: ده زبان بودن (گل سوسن گلبرگ زیاد دارد)
- ◀ تشبیه ۲ ← مشبه: حافظ / مشبه‌به: غنچه / ادات تشبیه: چو / وجه‌شبه: مهر بر دهان بودن (غنچه دهانش بسته است)
- هر دم به یاد آن لب میگون و چشم مست / از خلوت‌م به خانه خمار می‌کشی
- ◀ مشبه: لب / مشبه‌به: می (شراب) / ادات تشبیه: گون / وجه‌شبه: -

نکته: کلمات «چو و چون» فقط در صورتی تشبیه می‌سازند که به معنای «مانند» باشند: پس وجود «چو یا چون» لزوماً به معنای داشتن تشبیه نیست: چرا که این دو می‌توانند حرف ربط (به معنای در صورتی که و وقتی که) یا قید پرسش (به معنای چرا، چگونه و چطور) هم باشند و در این صورت تشبیه‌ی نداریم.

مثال‌های زیر را ببین:

- ✓ به کام تا نرساند مرا لبش چون نای / نصیحت همه عالم به گوش من باد است
- ◀ «چون» در اینجا به معنای «مانند» است و ادات تشبیه داریم. (من مانند نای (نی: فلوت) باید به دهان یار برسم...)
- ✓ چو بانگ رعد خروشان که پیچد اندر کوه / جهان پر است ز گلبانگ عاشقانه ما
- ◀ «چو» در اینجا به معنای «مانند» است و ادات تشبیه داریم.
- ✗ چون کمان در بازو آرد سروق سیم‌تن / آرزویم می‌کند کاماج باشم تیر را
- ◀ «چون» در اینجا به معنای «وقتی که» است و ادات نیست: وقتی که کمان را در بازو بیاورد... (البته این بیت ۳ تشبیه دارد ولی همگی بدون ادات)

حواستون باشه: برای فهمیدن معنی «چو» یا «چون» کل بیت رو بخونین تا معنی رو درست متوجه بشید.

- ✗ چون است حال بستان ای باد نوبهاری / کز بلبلان برآمد فریاد بی‌قراری
- ◀ «چون» در اینجا به معنای «چگونه» است و ادات تشبیه نداریم.

نکته: ۱ اگر مشبه در یک تشبیه، نهاد محذوف باشد، شناسه فعل را به عنوان مشبه در نظر می‌گیریم:

عقده‌ای هرگز نکردم باز از کار کسی / در چمن بی‌کار چون دست چنار افتاده‌ام

◀ مشبه: شناسه «ام» در فعل افتاده‌ام / مشبه‌به: دست چنار / ادات تشبیه: چون / وجه‌شبه: بی‌کار بودن

در این بیت مشبه، نهاد محذوف «من» است که بیان نشده: پس باید شناسه «ام» در فعل «افتاده‌ام» را به عنوان مشبه در نظر بگیریم.

۲ اگر نهاد در یک جمله محذوف باشد و فعل نیز شناسه نداشته باشد (فعل‌های ماضی سوم شخص مفرد مثل رفت، دید و... یا فعل‌های امر و نهی دوم شخص مفرد مثل برو، ببین و...) ضمیری که به فعل برمی‌گردد را به عنوان مشبه در نظر می‌گیریم:

گرت ز دست برآید، چو نخل باش کریم / ورت ز دست نیاید، چو سرو باش آزاد

◀ تشبیه ۱ ← مشبه: «تو» محذوف / مشبه‌به: نخل / ادات تشبیه: چو / وجه‌شبه: کریم بودن

◀ تشبیه ۲ ← مشبه: «تو» محذوف / مشبه‌به: سرو / ادات تشبیه: چو / وجه‌شبه: آزاد بودن

در این بیت مشبه نهاد محذوف است و فعل هم شناسه ندارد: پس باید ضمیر «تو» که به فعل برمی‌گردد را مشبه در نظر بگیریم.

؟ نمونه تست:

در کدام گزینه همه ارکان تشبیه ذکر شده است؟

- (۱) چو سهراب شیراویژن او را بدید
(۲) دلم امید فراوان به وصل روی تو داشت
(۳) کسی که نقد خرد داد و ملک عشق خرید
(۴) زان روز که رخسار چو خورشید تو دیدم
- بخندید و لب را به دندان گزید
ولی اجل به ره عمر رهن امل است (امل: آرزو)
اگر ز سود و زیان بگذرد زیان نکند
چون سنبل هندوی تو خورشید پرستم

تست را چطور حل کنیم؟

ساده‌ترین رکن تشبیه ادات اونه. اول ادات رو در هر گزینه بررسی می‌کنیم، اگه ادات داشت وجه شبه رو پیدا می‌کنیم. راستی یادت باشه که مشبه و مشبه‌به همیشه توی تشبیه هستن و نیاز نیست اونا رو بررسی کنی.

بررسی گزینه‌ها:

- گزینه ۱ این بیت تشبیهی ندارد و چو به معنای «هنگامی که» است.
گزینه ۲ ادات ندارد - مشبه: اجل / مشبه‌به: راهزن / ادات تشبیه: - / وجه شبه: -
گزینه ۳ هیچ اداتی ندارد. تشبیه ۱ ← نقد خرد - تشبیه ۲ ← ملک عشق
گزینه ۴ این بیت دو تشبیه دارد که در تشبیه دوم همه ارکان تشبیه بیان شده است:
تشبیه ۱ ← مشبه: رخسار / مشبه‌به: خورشید / ادات تشبیه: چو / وجه شبه: -
تشبیه ۲ ← مشبه: من (م در خورشید پرستم) / مشبه‌به: سنبل هندوی تو / ادات تشبیه: چون / وجه شبه: خورشید پرست بودن
بنابراین گزینه «۴» درست است.

انواع تشبیه از نظر تعداد ارکان

«مشبه» و «مشبه‌به» در یک تشبیه، «طرفین تشبیه» یا «ارکان اصلی تشبیه» نامیده می‌شوند؛ چرا که از میان چهار رکن تشبیه، «مشبه و مشبه‌به» هیچ‌گاه حذف نمی‌شوند اما دو رکن دیگر یعنی ادات تشبیه و وجه شبه را می‌توان ذکر نکرد.
به این ترتیب با توجه به ارکان ذکر شده، تشبیه را می‌توان به دو نوع «گسترده» و «فشرده» تقسیم کرد.

تشبیه گسترده

تشبیه گسترده تشبیهی است که همه ارکان تشبیه یا حداقل سه رکن تشبیه در آن حضور دارد. در تشبیه گسترده سه رکنی ادات تشبیه یا وجه شبه حذف می‌شود. (همان‌طور که گفتیم مشبه و مشبه‌به ارکان اصلی تشبیه بوده و حذف نمی‌شوند).

درفشان لاله در وی چون چراغی ولیک از دود او بر جاننش داغی

◀ مشبه: لاله / مشبه‌به: چراغ / ادات تشبیه: چون / وجه شبه: درفشان بودن (= درخشان)

همان‌طور که می‌بینی هر چهار رکن در این تشبیه بیان شده و تشبیه از نوع «گسترده» است.

بی‌حاصلی ز سنگ ملامت بود حصار چون سرو و بید از ثمر آزاد کن مرا

◀ تشبیه ۱ ← مشبه: من / مشبه‌به: سرو / ادات تشبیه: چون / وجه شبه: بدون ثمر بودن

◀ تشبیه ۲ ← مشبه: من / مشبه‌به: بید / ادات تشبیه: چون / وجه شبه: بدون ثمر بودن

همان‌طور که می‌بینی هر ۴ رکن در این تشبیه‌ها بیان شده و تشبیه‌ها از نوع «گسترده» هستند.

◀ تشبیه ۳ ← سنگ ملامت: تشبیه فشرده اضافی (مشبه: ملامت / مشبه‌به: سنگ)

مرا ستاره صبحی که هرچه کوشیدم شد آخر از نظرم ناپدید مادر بود

◀ مشبه: مادر / مشبه‌به: ستاره صبح / ادات تشبیه: - / وجه شبه: ناپدید شدن

همان‌طور که می‌بینی سه رکن از چهار رکن بیان شده و ادات تشبیه نیامده است. این تشبیه هم از نوع «گسترده» است.

در زلف چون کمندش ای دل میبچ کانچا سرها بریده بینی بی‌جرم و بی‌جنایت

◀ مشبه: زلف / مشبه‌به: کمند / ادات تشبیه: چون / وجه شبه: -

همان‌طور که می‌بینی سه رکن از چهار رکن بیان شده و وجه شبه نیامده است. این تشبیه هم از نوع «گسترده» است.

تشبیه فشرده معمولاً (بلیغ یا رسا)

تشبیهی که فقط دو رکن اصلی «مشبه و مشبه‌به» در آن دیده می‌شود، تشبیه فشرده است. در این تشبیه خبری از ادات تشبیه و وجه شبه نیست و فقط مشبه و مشبه‌به می‌آید. به این نوع تشبیه، تشبیه بلیغ یا رسا هم می‌گویند.

مثال زیر را ببین:

مثال ای مهتر، آفتاب چراغ آسمان است.

◀ مشبه: آفتاب / مشبه‌به: چراغ آسمان / وجه‌شبهه: - / ادات تشبیه: -

همان‌طور که می‌بینی تنها دو رکن اصلی تشبیه یعنی مشبه و مشبه‌به در این تشبیه استفاده شده است و تشبیه از نوع فشرده است. تشبیه فشرده یا بلیغ در دو قالب تشبیه فشرده غیراضافی و تشبیه فشرده اضافی استفاده می‌شود که در ادامه توضیح می‌دهیم.

۱ تشبیه فشرده غیراضافی (معمولاً بلیغ اسنادی)

اگر تشبیه فشرده در قالب جمله استفاده شود، تشبیه فشرده غیراضافی به‌وجود می‌آید؛ غالباً در این نوع تشبیه، «مشبه‌به» در قالب یک جمله یا گزاره و با فعل‌های اسنادی (است، بود، شد، گشت، گردید و معادل‌های آن‌ها) یا با شناسه‌های «-م: هستم»، «-ی: هستی»، «-یم: هستیم»، «-ید: هستید»، «-ند: هستند» و... به «مشبه» نسبت داده می‌شود.

تو آفتابی و عمری است کز نظر دوری هنوز مهر توام مغز استخوان سوزد

◀ مشبه: تو / مشبه‌به: آفتاب / ادات تشبیه: - / وجه‌شبهه: -

در این بیت مشبه‌به در قالب یک جمله و با شناسه «-ی: هستی» به مشبه نسبت داده شده و تشبیه فشرده غیراضافی به وجود آمده است.

لباس عافیتی هست اگر در این عالم که دست خار از آن کوتاه است عریانی است

◀ تشبیه ۱ ← مشبه: عریانی / مشبه‌به: لباس عافیت / ادات تشبیه: - / وجه‌شبهه: -

در این بیت مشبه‌به با فعل «است» به مشبه نسبت داده شده، اگرچه در یک جمله بیان نشده‌اند.

◀ تشبیه ۲ ← لباس عافیت: تشبیه فشرده اضافی (مشبه: عافیت / مشبه‌به: لباس)

میر ماه است و بخارا آسمان ماه سوی آسمان آید همی

◀ تشبیه ۱ ← مشبه: میر (امیر) / مشبه‌به: ماه / ادات تشبیه: - / وجه‌شبهه: -

◀ تشبیه ۲ ← مشبه: بخارا / مشبه‌به: آسمان / ادات تشبیه: - / وجه‌شبهه: -

در هر دو تشبیه اول بیت مشبه‌به در قالب یک جمله و با فعل اسنادی «است» به مشبه نسبت داده شده تشبیه دوم با فعل «است» محذوف ایجاد شده است.

لعل تو نقل و باد، حرف تو تلخ و شیرین روی تو آب و آتش، چشم تو ترک و هندو

◀ تشبیه ۱ ← مشبه: لعل تو / مشبه‌به: نقل و باد / ادات تشبیه: - / وجه‌شبهه: - ← خودش ۲ تشبیه

◀ تشبیه ۲ ← مشبه: روی تو / مشبه‌به: آب و آتش / ادات تشبیه: - / وجه‌شبهه: - ← خودش ۲ تشبیه

◀ تشبیه ۳ ← مشبه: چشم تو / مشبه‌به: ترک و هندو / ادات تشبیه: - / وجه‌شبهه: - ← خودش ۲ تشبیه

در هر شش تشبیه این بیت، مشبه‌به در قالب یک جمله به مشبه نسبت داده شده (فعل اسنادی «است» از آخر جملات حذف شده) و تشبیه فشرده غیراضافی به وجود آمده است.

نکته: در تشبیه فشرده غیراضافی گاهی ممکن است جای مشبه و مشبه‌به عوض شود؛ یعنی اول مشبه‌به بیاید و بعد مشبه. برای اینکه مشبه‌به را به‌درستی تشخیص بدهی، جمله را با توجه به معنی مرتب کن. مثال‌های زیر را ببین:

من سرگشته هم از اهل سلامت بودم دام راهم شکن طرّه هندوی تو بود

◀ مشبه: شکن طرّه یار / مشبه‌به: دام راه / ادات تشبیه: - / وجه‌شبهه: -

در این بیت شاعر «شکن طرّه معشوق» را به «دام راه» تشبیه می‌کند اما اول مشبه‌به (دام راه) و بعد مشبه (طرّه یار) را آورده درحالی که ترتیب صحیح مصراع به این صورت است: «شکن طرّه هندوی تو دام راهم بود».

آیینۀ سکندر جام می است بنگر تا بر تو عرصه دارد احوال ملک دارا

◀ مشبه: جام می / مشبه‌به: آیینۀ سکندر / ادات تشبیه: - / وجه‌شبهه: -

در این بیت شاعر «جام می» را به «آیینۀ سکندر» تشبیه می‌کند اما اول مشبه‌به (آیینۀ سکندر) و بعد مشبه (جام می) را آورده است درحالی که ترتیب صحیح مصراع به این صورت است: «جام می، آیینۀ سکندر است».

مار است غم عشقش و او گنج لطافت گنجت چو به دست او فتد از مار میندیش

◀ تشبیه ۱ ← مشبه: غم عشق / مشبه‌به: مار / ادات تشبیه: - / وجه‌شبهه: -

◀ تشبیه ۲ ← مشبه: او / مشبه‌به: گنج لطافت / ادات تشبیه: - / وجه‌شبهه: -

در تشبیه اول این بیت مشبه و مشبه‌به، به‌ترتیب نیامده‌اند و ترتیب صحیح مصراع به این صورت است: «غم عشقش مار است و او گنج لطافت (است)».

۲ تشبیه فشرده اضافی (تشبیه بلیغ اضافی)

اگر تشبیه فشرده در قالب ترکیب اضافی استفاده شود (مضاف و مضاف‌الیه)، تشبیه فشرده اضافی درست می‌شود: به عبارت دیگر در این نوع تشبیه یکی از ارکان «مشبه» یا «مشبه‌به» در قالب یک ترکیب اضافی به دیگری اضافه می‌شود. به این نوع تشبیه، **اضافه تشبیهی** نیز می‌گویند. برای تشخیص این نوع تشبیه، جدول زیر را ببین:

ترتیب ارکان	توضیح	نمونه
مشبه‌به + — + مشبه	شکل اصلی: در این شکل کلمه دوم (مشبه) به کلمه اول (مشبه‌به) مانند می‌شود.	دانه خال، لعل لب، کوه غم، کمان ابرو
مشبه + — + مشبه‌به	شکل استثنایی: در این شکل کلمه اول (مشبه) به کلمه دوم (مشبه‌به) مانند می‌شود.	دل دریا، لب لعل، قد سرو، ابروی کمان

★ **حواستون باشه:** برای اینکه این نوع تشبیه رو پیدا کنی، باید اول ترکیبای اضافی (مضاف + مضاف‌الیه) رو مشخص کنی (وسط اونا — داره) بعد ببینی آیا بین این دو کلمه که به هم اضافه شدن، رابطه شباهت هست یا نه؟ همون‌طور که در جدول دیدی معمولاً کلمه دوم به کلمه اول شبیه میشه.

جدول زیر را ببین. دو ردیف اول تشبیه دارند و دو ردیف بعدی تشبیه ندارند.

✓ تیغ هجران	✓ سلسله زلف	✓ نرگس چشم	✓ تیرنگاه	✓ سیل اشک	✓ شکر دهان
✓ مروارید دندان	✓ چاه زرخدان (چانه)	✓ آینه دل	✓ مروارید اشک	✓ گل عذار (صورت)	✓ سنبل مو
✗ آشیانه مرغ	✗ آسمان روشن	✗ بوی گل	✗ دل روزگار	✗ زانوی غم	✗ دیوار بلند
✗ دست فلک	✗ شوق پرواز	✗ گریه ابر	✗ غم فراق	✗ درخت باغ	✗ شکر شیرین

همان‌طور که در جدول می‌بینی در ترکیب‌های دو ردیف اول، کلمه دوم (مشبه) مانند کلمه اول (مشبه‌به) است اما در دو ردیف بعدی این‌طور نیست: پس حواست باشد هر وقت ترکیب اضافی دیدی، لزوماً اضافه تشبیهی نداریم و باید ببینی آیا کلمه دوم می‌تواند ویژگی مشترکی با کلمه اول داشته باشد یا نه. برای مثال در ترکیب «آشیانه مرغ»، «مرغ» شبیه «آشیانه» است؟ نه: پس اضافه تشبیهی نداریم اما در ترکیب «سرو قد»، قد یار در بلندی مانند سرو است پس تشبیه داریم.

مثال‌های زیر را ببین:

سایلاب ظلم او در و دیوار می‌کند خود رسم عدل نیست مگر در جهان برف

◀ مشبه: ظلم / مشبه‌به: سایلاب / ادات تشبیه: — / وجه‌شبه: —

در این تشبیه، مشبه و مشبه‌به در قالب یک ترکیب اضافی آمده‌اند و تشبیه فشرده اضافی به‌وجود آمده است.

بی شب زلف درازت بر من آشفته‌دل لحظه روز و روز هفته، هفته ماه است ای صنم

◀ تشبیه ۱ ← مشبه: زلف / مشبه‌به: شب / ادات تشبیه: — / وجه‌شبه: — (اضافی)

◀ تشبیه ۲ ← مشبه: لحظه / مشبه‌به: روز / ادات تشبیه: — / وجه‌شبه: — (اسنادی)

◀ تشبیه ۳ ← مشبه: روز / مشبه‌به: هفته / ادات تشبیه: — / وجه‌شبه: — (اسنادی)

◀ تشبیه ۴ ← مشبه: هفته / مشبه‌به: ماه / ادات تشبیه: — / وجه‌شبه: — (اسنادی)

در تشبیه اول این بیت، مشبه و مشبه‌به در قالب یک ترکیب اضافی آمده‌اند و تشبیه فشرده اضافی به‌وجود آمده است.

هر که هست از وضع خود راضی است در بستان دهر رقص سرو از تنگدستی، خنده گل از زر است

◀ مشبه: دهر / مشبه‌به: بستان / ادات تشبیه: — / وجه‌شبه: —

در این تشبیه، مشبه و مشبه‌به در قالب یک ترکیب اضافی آمده‌اند و تشبیه فشرده اضافی به‌وجود آمده است.

فراش باد زهره ندارد که بعد از این گردد به گرد پرده‌سرای گل و سمن

◀ مشبه: باد / مشبه‌به: فراش / ادات تشبیه: — / وجه‌شبه: —

در این تشبیه، مشبه و مشبه‌به در قالب یک ترکیب اضافی آمده‌اند و تشبیه فشرده اضافی به‌وجود آمده است.

قرابت معنایی

ابیات مهم درس

- ۱ دانا چو طبله عطار است، خاموش و هنرنمای. «سعدی»
معنی: انسان دانا مثل شیشه‌های عطره، ساکت اما کلی هنر داره. ← «فضیلت سکوت دانا یان»
- ۲ صد هزاران دام و دانه است ای خدا ما چو مرغیان حریص بی‌نوا «مولوی»
معنی: در راه ما انسان‌ها، صد هزاران دام و دانه وجود داره و ما مثل پرنده‌های حریص ممکنه به هوس دانه‌ها، توی دام‌ها بیفتیم. ← «دنیا پر از امتحان و فریب است»
- ۳ این زبان چون سنگ و هم آهن‌وش است و آنچه بجهد از زبان چون آتش است «مولوی»
معنی: زبان آدم، مثل سنگ و آتش، وقتی چیزی از دهنت بپره، مثل سنگیه که پرت شده و مثل آتشی که می‌سوزونه، و دیگه کاری نمیشه کرد. ← «خطرناک بودن زبان انسان»
- ۴ نامت در چشمانم / چون لاله، سرخ / چون نسترن سپید / و مثل سرو، سبز می‌ایستد «منوچهر آشتی»
معنی: این شعر درباره ایران و پرچم سه رنگ ایرانه. ← «وطن دوستی»
- ۵ دست از مس وجود چو مردان ره بشوی تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی «حافظ»
معنی: وجود ما مثل مس کم‌ارزشه، اگه بی‌خیال این وجود بی‌ارزش بشیم (دست از مس وجود بشوییم) می‌تونیم عشق رو پیدا کنیم که مثل علم کیمیا، مس وجود ما رو به طلا تبدیل کنه و ارزشمند بشیم. در واقع این بیت ۲ مفهوم مهم داره ← ۱ ترک وجود خود و رسیدن به عشق ۲ ارزشمند شدن با عشق
- ۶ آتش خشم اول در خداوند خشم افتد: پس آنگه زبانه به خصم رسد یا نرسد. «سعدی»
معنی: خشم مثل آتش اول خودش رو می‌سوزونه بعد به دور و بر می‌رسه. ← «آسیب‌رسانی خشم»
- ۷ گویند روی سرخ تو سعدی که زرد کرد؟ اکسیر عشق بر مسم افتاد و زر شدم «سعدی»
معنی: سعدی وقتی عاشق شد، چهره‌اش زرد و بیمار شد، بهش گفتن چی شد که صورتت زرد شد. گفت: قبلاً که سرخ بود مثل مس بی‌ارزش بود، الان که زرد شده مثل طلا شده. عشق مثل اکسیر، اون مس رو به طلا تبدیل کرد. ← «ارزش‌بخشی عشق»
- ۸ اگر چو مرغ بنالم تو همچو سرو بیالی و گر چو ابر بگیریم تو همچو غنچه بخندی «خواجوی کرمانی»
معنی: عاشق هی رنجورتر و آزرده‌تر میشه و در مقابل، معشوق حالش بهتر میشه. شاعرها بعضی موقعا همینو میگن، میان میگن هر چی ما مریض‌تر می‌شیم تو انگار حالت بهتر میشه ← «سختی عاشق و بی‌تفاوتی معشوق»
- ۹ زمین چو سینه سهراب زیر جوشن برگ فرو نشسته در آن ناوک صنوبر و غان «علی موسوی گرمارودی»
معنی: این بیت ظاهر حماسی داره، اما «وصف طبیعت». میگه زمین مثل سینه سهراب بود و برگ‌های روی زمین مثل زره (جوشن) روی این سینه بودن، درخت‌های صنوبر و غان هم مثل تیر توی زمین که مثل سینه بود، فرو رفته بودن. ← «وصف باغ در پاییز»
- ۱۰ روز چو شمعی به شب زودرو و سرفراز شب چو چراغی به روز کاسته و نیم‌تاب «خاقانی»
معنی: این بیت هم وصف طبیعت. میگه «روز» مثل شمع اول شب، سریع داشت برافروخته میشد اما «شب» مثل شمع که از شب تا صبح روشن بوده دیگه جون و رمقی نداشت و داشت از بین می‌رفت. ← «وصف صبح و طلوع»
- ۱۱ مانند پنبه‌دانه که در پنبه تعبیه است اجرام کوه‌هاست نهان در میان برف «کمال‌الدین اسماعیل»
معنی: این بیت هم وصف طبیعت. میگه مثل دونه‌های گل پنبه که داخل حجم سفید پنبه پنهان میشن، کل کوه‌ها مثل دونه پنبه بود که داخل حجم زیاد برف پنهان شده بود. ← «وصف حجم زیاد برف»
- ۱۲ پیش کمان ابرویش لابه همی‌کنم ولی گوش کشیده است از آن گوش به من نمی‌کند «حافظ»
معنی: در مقابل کمان ابروی یار خیلی التماس و زاری می‌کنم اما اون ابروها مثل کمان کشیده شده است و دیگه داره تیر رو پرتاب می‌کنه و زاری من فایده نداره. ← «ابروی یار، عاشق را می‌کشد و توجهی به زاری او ندارد»
- ۱۳ گاهی که سنگ حادثه از آسمان رسد اول بلا به مرغ بلندآشیان رسد «کلیم کاشانی»
معنی: برداشت اول: توی ادبیات رایجه که بگن آدمای حساسی بیشتر از بقیه دچار مشکل و گرفتاری میشن. اینجا هم شاعر میگه، وقتی بلا از آسمون بیاد، اول به آدمایی می‌خوره که مقام بالا دارن، مثل پرنده‌هایی که آشیانه مرتفع دارن. ← «گرفتاری انسان‌های وارسته در دنیا»
- ۱۴ مرا کز جام عشقت مست گشتم وصال و هجر یکسان می‌نماید «فخرالدین عراقی»
معنی: بعضی عاشقا میگن حتی وصال هم درد عشق رو دوا نمی‌کنه. فخرالدین عراقی هم همینو میگه؛ میگه درد عشق کاری باهام کرده که وصال و هجران برام یکیه و حتی وصال هم حالمو خوب نمی‌کنه البته ممکنه هم منظورش این باشه که در همه شرایطی حالم خوبه چون عشق دارم. ← «وصال و هجران برای عاشق تفاوتی ندارد»

ابیات مهم کارگاه تحلیل فصل

۱ پس از ابر کرم، باران محبت بر خاک آدم بارید و خاک را بگل کرد و به ید قدرت در بگل از بگل، دل کرد. «مرصادالعباد، نجم رازی»
معنی: این جملات به خلقت انسان اشاره می‌کند و می‌گوید که همون ابتدای آفرینش خدا با کرم و لطف خودش «دل» رو خلق کرد. ← «عشق در آفرینش و ذات انسان است»

۲ مرده بدم زنده شدم گریه بدم خنده شدم دولت عشق آمد و من دولت پاینده شدم «مولوی»
معنی: مولوی توی این شعر خوشحاله که عاشق شده و می‌گوید عشق باعث شده زنده و شاد بشه. ← «عشق، زندگی بخش و ارزش بخش است»

۳ گفت که شیخی و سری، پیشرو و راهبری گفت که با بال و پری من پر و بالت ندهم در هوس بال و پرش بی‌پر و پرکنده شدم «مولوی»
معنی: عاشق نباید خودش رو ببینه. توی این ۲ بیت معشوق به عاشق می‌گوید تو برای خودت کسی هستی (شیخ هستی، سر هستی، بال و پری داری و...) برای همین شایسته وصال من نیستی. اما عاشق در مقابل می‌گوید: غلط کردم، هیچی نیستم، پروبالم رو می‌کنم تا به تو برسم. ← «در راه عشق باید خود، مقام و دارایی‌های خود را کنار گذاشت»

۴ شکر کند عارف حق کز همه بردیم سبق بر زبیر هفت طبق، اختر رخشنده شدم «مولوی»
معنی: عارف حق شکر می‌کند که از همه سبقت گرفته و ستاره‌ای بالای هفت آسمانه. ← «مقام بالای عارف حق»

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

دست گرمی

۷۹۰. کدام گزینه در مورد تشبیه نادرست است؟

- ۱) وجه‌شبهه، ویژگی مشترک میان مشبه و مشبه‌به است که در مشبه‌به پررنگ‌تر است.
- ۲) بهره‌گیری از تشبیه، سخن را خیال‌انگیز می‌کند.
- ۳) بر اساس پایه‌ها، تشبیه به دو دسته گسترده و فشرده تقسیم می‌شود.
- ۴) تشبیهی که یک رکن آن حذف شود، «فشرده» نامیده می‌شود.

۷۹۱. در کدام گزینه آرایه تشبیه وجود دارد؟

- ۱) فروزش صاعقه ۲) باغ طبع ۳) حاصل دوستی ۴) دست آسمان

۷۹۲. اضافه تشبیهی، در بیت «نبود از تو گریزی چنین که بار غم دل / ز دست شکوه گرفتیم به دوش ناله کشیدم» کدام است؟

- ۱) غم دل ۲) دوش ناله ۳) دست شکوه ۴) بار غم

۷۹۳. همه گزینه‌ها به جز _____ دارای آرایه تشبیه است.

- ۱) الماس آب دیده ۲) زانوی تعبّد ۳) سنگ سراچه دل ۴) گوی نیکی

۷۹۴. کدام گزینه «تشبیه» محسوب نمی‌شود؟

- ۱) روح زندگی ۲) جامه خواری ۳) جرعه اندوه ۴) تیر باد

(ریاضی ۸۹)

۷۹۵. در کدام گزینه همه ترکیب‌ها «اضافه تشبیهی» است؟

- ۱) گوشه کلاه - روی ماه - روی تعظیم - قبه عرش
- ۲) آبروی بندگان - جمال عشق - اوج بلاغت - تقصیر خویش
- ۳) دروگر زمان - عصا تاك - شهد فایق - موسم ربیع
- ۴) بنات نبات - بحر مکاشفت - مهد زمین - تیر مژگان

۷۹۶. همه موارد اضافه تشبیهی هستند: به جز _____.

- ۱) باغ عشق - آتش حسرت - قمار عشق
- ۲) آینه دل - کمند گیسو - لب لعل
- ۳) ریشه جهل - پر خیال - پای افکار
- ۴) سیل اشک - کشتی عشق - بیابان گمراهی

۷۹۷. در بین ترکیبات زیر، چند مورد می‌تواند «تشبیه» باشد؟

- ۱) دود آه، بذر محبت، شراب وصل، بنیاد غم، شاخ و برگ دل، سیل حوادث، محراب ابرو، فروغ نظر، تیر نگاه، ناوک مژگان
- ۲) هشت ۳) هفت ۴) پنج

۷۹۸. در بیت زیر «مشبه‌ها» کدام واژه‌ها هستند؟

- ۱) دل در این پیرزن عشوه‌گر دهر میند کاین عروسی است که در عقد بسی داماد است
- ۲) پیرزن و عروس ۳) عشوه‌گر و عروس ۴) دهر و داماد
- ۵) دهر و داماد ۶) داماد و عروس

(تجربی ۹۳)

۷۹۹. «مشبه» در کدام گزینه ذکر نشده است؟

- ۱) قهوه‌خانه گرم و روشن بود، همچون شرم
- ۲) شیهه چند اسب بی‌شکیب، سکوت شب را در هم می‌شکست.
- ۳) سوسوی چند مشعل، پرده سیاه شب را می‌درید.
- ۴) چاه چنان ژرفی و پهنای، بی‌شرمیش ناباور

۸۰۰. در همه گزینیه‌ها به جز، «تشبیه» به کار رفته است.

- (۱) امشب، در این پهنه، مردانی بزرگ و دلیر شهید شده‌اند.
- (۲) زورق حیات در مردابی تاریک و بی‌خروش غرق شده بود. (زورق: قایق)
- (۳) ستارگان مانند چراغ نیمه‌مرده شبانان، فجایع بشریت را می‌نگریستند. (۴) ماه چون مشعل آسمانی، هر شب از فراز اقیانوس‌ها می‌گذرد.

۸۰۱. در کدام گزینه تعداد تشبیه بیشتر است؟

- (۱) خدایا از تو می‌خواهم که آتش نخوت و غرور به خرمن اعمال من درنندازی.
- (۲) به تو پناه می‌برم از اینکه راه‌جویان را در تیه گمراهی سرگردان سازم. (تیه: بیابان)
- (۳) مگذار که خشم، حصار بردباری مرا در هم بشکند و حسد، مناعت فطرت مرا به مذلت کشاند.
- (۴) خدایا از حمیت‌های جاهلانه و عصبیت‌های ناهنجار به ذات اقدس تو پناه می‌آورم.

ارکان تشبیه

۸۰۲. در کدام گزینه هر چهار پایه تشبیه ذکر شده است؟

- (۱) ایام گل چو عمر به رفتن شتاب کرد
- (۲) تو سرو جویباری، تو لاله بهاری
- (۳) چو دریای خون شد همه دشت و راغ
- (۴) که نیم کوهم ز صبر و حلم و داد

۸۰۳. در کدام بیت، از آرایه تشبیه استفاده نشده است؟

- (۱) این دهر دهنده به یکی مرکب مآند
- (۲) بنگر به ستاره که بتازد ز پس دیو
- (۳) چون گشت جهان را دگر احوال عیانیش
- (۴) گیتیت یکی بنده بدخوست مخوانش

۸۰۴. در کدام گزینه آرایه تشبیه وجود ندارد؟

- (۱) ای زبان، تو بس زبانی مر مرا
- (۲) عشق سیمرغ است کاه را دام نیست
- (۳) عالمی را یک سخن ویران کند
- (۴) چون تو بیرون آمدی از بند و زندان لباس

۸۰۵. در تمامی گزینه‌ها «وجه شبه» محذوف است: به جز

- (۱) ایمان و کفر من همه رخسار و زلف توست
- (۲) صدفوار گوهرشناسان راز
- (۳) منم چون شاخ تشنه در بهاران
- (۴) برق با شوقم شراری بیش نیست

۸۰۶. در هر دو بیت کدام گزینه هر چهار رکن تشبیه وجود دارد؟

- (الف) همی رانند باره به کردار باد
- (ب) ز تاب آتش سودای عشقش
- (ج) خیز و به ناز جلوه ده قامت دلنواز را
- (د) خودنمایی کی کند آن کس که واصل شد به دوست

(۱) الف - ب (۲) الف - د

۸۰۷. در همه گزینیه‌ها به جز همه ارکان تشبیه دیده می‌شود.

- (۱) آن که لرزد همچو مرغ نیم‌بسل، صبح و شام
- (۲) از نشاط دل چه می‌پرسی که مانند سپند
- (۳) خوشبخت آن که مادر دانا به روز و شب
- (۴) وظیفه زن و مرد ای حکیم دانی چیست؟

۸۰۸. در کدام بیت همه ارکان تشبیه ذکر شده است؟

- (۱) زمین از رویشان همچون گلستان
- (۲) فارغ دل آن کسی که مانند حباب
- (۳) دل رستم از غم پر اندیشه شد
- (۴) کنون زشت است حرص از مردم پیر

ساقی به دور باده گلگون شتاب کن
تو یار غمگساری، تو حور دلربایی
جهان چون شب و تیغ‌ها چون چراغ
کوه را چون درر باید تندباد

کز کار نیاساید هرچند دوانیش
چون زر گدازیده که بر قیر چکانیش
زیرا که بگسترد خزان راز نهانیش
زیرا ز تو بدخو بگریزد چو بخوانیش

چون تویی گویا چه گویم من تو را؟
در دو عالم زو نشان و نام نیست
روبهان مرده را شیران کند
سربه‌سر روی زمین گو خار دامن گیر باش

در بند کفر مانده و ایمانم آرزوست
دهان جز به لؤلؤ نکردند باز
تویی همچون هوای ابر و باران
شعله، طفل نی‌سواری بیش نیست

مگر بنگرد طوس و گودرز شاد
به سان دیگ دایم می‌زنم جوش
چون قد خود بلند کن پایه قدر ناز را
چون نماید مه چو گردد متصل با آفتاب

(۱) الف - ب (۲) الف - د (۳) ب - ج (۴) ج - د

در زمستان، پیکر عریان دهقان است و بس
غیر دود آه حسرت ریشه این دانه نیست
چونان فرشته بر سر او سایه‌گستر است
یکی است کشتی و آن دیگری است کشتیبان

هوا از مویشان چون سنبستان
هم در سر میخانه سرانداز شود
جهان پیش چشمش چو یک بیشه شد
گنه خود چون بود با موی چون شیر

(زبان ۹۴ با تغییر)

۸۰۹. در کدام بیت، وجه شبه محذوف است؟

- (۱) ز شرم چهره چون آفتاب اندر صبح
- (۲) ناتوان بودم به بوی شب نیم شب برخاستم
- (۳) تو همچو کعبه عزیز اوفتاده‌ای در اصل
- (۴) آتشین داری زبان زان دل سیاهی چون چراغ

۸۱۰. در همه گزینه‌ها ارکان تشبیه کامل است: به جز

- (۱) آدمی در همه احوال چو دزد شب و برف
- (۲) تو ای پری ز لطافت به پرتو می‌مائی
- (۳) دنبال رد پایش آهوی ختن چون باد
- (۴) مرا که قبله خم ابروی بتان باشد

(انسانی ۹۶)

۸۱۱. «نام مشبه محذوف» در بیت «هوای روشن از رنگش مغبر گشت و شد تیره / چو جان کافر گشته ز تیغ خسرو والا» در کدام بیت آمده است؟

- (۱) گریه آبی به رخ سوختگان باز آورد
- (۲) تنور لاله چنان بر فروخت باد بهار
- (۳) لاله بوی می نوشین بشنید از دم صبح
- (۴) رسم بدعه‌دی ایام چو دید ابر بهار

۸۱۲. در کدام گزینه از ادات تشبیه استفاده نشده است؟

- (۱) گفتی فرشته است به بالای اهرمن
- (۲) تا کند یار روی در رویت
- (۳) بی تاب نظیر جوشش چشمه دور
- (۴) به هوا درنگر که لشکر برف

(انسانی ۱۴۰۰)

۸۱۳. در ابیات زیر چند وجه شبه مشهود است؟

- (الف) روی چون خورشید بنمای از نقاب
 - (ب) بی آن لب چون شکر تنم را
 - (ج) روح ز تو خوبتر به خواب نبیند
 - (د) درفشان لاله در وی چون چراغی
- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

(خارج ۱۴۰۰)

۸۱۴. در همه ابیات همه ارکان تشبیه یافت می‌شود: به جز

- (۱) گویی شب هجر تو چو بخت سیه من
- (۲) من از لب میگون تو مستی طلبیدم
- (۳) رقص آیدم از ساز تو چون زهره چنگی
- (۴) پیش رخ روشن‌تر از آینه‌ات ای ماه

(سراسری ۱۴۰۲)

۸۱۵. در کدام ابیات، «همه ارکان تشبیه» یافت می‌شود؟

- (الف) عشقت چو در سراچه دل خانه گیر شد
 - (ب) دارم ز عارض و لب چون شیر و شکر
 - (ج) ای چشم آهوانه تو مست شیرگیر
 - (د) چون دل دیوانه را زنجیر زلفت بند کرد
 - (ه) گر بینم شمع رویش جان دهم پروانه وار
- (۱) «ب» - «د» - «ه» (۲) «ب» - «ج» - «ه» (۳) «الف» - «ب» - «د» (۴) «الف» - «ج» - «د»

(سراسری ۱۴۰۲)

۸۱۶. در ابیات زیر به ترتیب، چند وجه شبه و چند ادات تشبیه به چشم می‌خورد؟

- سرگشته چو چوگانم در پای سمندت
— دست گیرید و به دستم می گل فام دهید
— خیال قد سرو آساش چون در چشم من بنشست

- (۱) «پنج» - «چهار» (۲) «سه» - «چهار» (۳) «سه» - «پنج» (۴) «چهار» - «چهار»

(سراسری ۱۴۰۲)

۸۱۷. در کدام بیت، واژه‌های قافیه «وجه‌شبه» محسوب می‌شوند؟ **کد پاسخ تصویری: ۰۲۱۰۱۷۵**

- (۱) چشمی دارم چو لعل شیرین همه آب
(۲) ز خون رنگین بود چون لاله دامانی که من دارم
(۳) نه به شاخ گل نه بر سرو چمن پیچیده‌ام
(۴) چون شمع نیمه‌جان به هوای تو سوختیم
- بختی دارم چو چشم خسرو همه خواب
بود صد پاره همچون گل گریبانی که من دارم
شاخه تا کم به گرد خوشتن پیچیده‌ام
با گریه ساختیم و به پای تو سوختیم

(خارج ۱۴۰۲)

۸۱۸. در کدام مورد هر دو واژه قافیه، «وجه‌شبه» محسوب می‌شوند؟ **کد پاسخ تصویری: ۰۲۱۰۱۷۶**

- (۱) رهی نغمه آتشین ساز کرد
(۲) غمش در نهان‌خانه دل نشیند
(۳) مرا بسود و فروریخت هرچه دندان بود
(۴) روی تو چون نوبهار جلوه‌گری می‌کند
- زبان را چو نی نغمه‌پرداز کرد
به نازی که لیلی به محمل نشیند
نبود دندان لابل چراغ تابان بود
زلف تو چون روزگار پرده‌داری می‌کند

نکته‌دارتر

۸۱۹. در کدام بیت تعداد تشبیه بیشتر است؟

- (۱) رشته صبرم به مقراض غمت بریده شد
(۲) از بهشت رخ تو بی‌خبر است
(۳) شبی چون شبه روی شسته به قیر
(۴) آنجا که بحر معنی موج بقا برآرد
- همچنان در آتش مهر تو سوزانم چو شمع (مقراض: قیچی)
تن که در آرزوی حور افتاد
نه بهرام پیدا نه کیوان نه تیر (شبه: سنگی سیاه‌رنگ)
بر کشتی دلیران لنگر چه کار دارد

(انسانی ۹۴)

۸۲۰. در کدام بیت هر دو تشبیه بلیغ «اسنادی و اضافی» وجود دارد؟

- (۱) ای در کمند زلفک تو حلقه فریب
(۲) دیوان حافظی تو و دیوانه تو من
(۳) من آن شهرم که سیلاب محبت ساخت ویرانم
(۴) عارض گلگون بنما، دم ز گلستان چه زنی؟
- وی در کمان ابروی تو ناوک جیل
اما پری به دیدن دیوان نیامدی
تو آن گنجی که در ویرانه دل‌ها وطن داری
سنبل مشکین بگشا دسته ریحان چه کنی؟

۸۲۱. در همه گزینه‌ها تشبیه بلیغ اسنادی وجود دارد: به جز _____.

- (۱) جهان مار است و زیر او یکی گنجی است بس پنهان
(۲) خار است به زیر پهلوانم
(۳) بیا که خانه دل گرچه تنگ و تاریک است
(۴) هر آدمی‌ای که مهر مهرت
- سر گنج استم و بر وی چو دم مار می‌گردم
بی روی تو خوابگاه سنجاب
دمی برای دل ما درون توان آمد
در وی نگرفت سنج خاراست

(ریاضی ۹۳)

۸۲۲. آرایه تشبیه در کدام بیت بیشتر است؟

- (۱) صد خار بلا از دل دیوانه ما خاست
(۲) ای سیل اشک خاک وجودم به باد ده
(۳) سروی است قامت تو از ناز سرکشیده
(۴) مرغ دل تا دام زلف و دانه خال تو دید
- هر روز که بی ساقی گل‌چهره نشستیم
تا بر دل کسی ننشیند غبار من
ماهی است عارض تو از نور آفریده (عارض: چهره)
طایر اندیشه‌ام افتاد در دام هوس

۸۲۳. در کدام گروه از بیت‌های زیر «تشبیه بلیغ» یا «رساء» به کار رفته است؟

- الف) کو دام سر زلفش تا صید کند دل را
ب) چنگ در دامان وصلش می‌زنم
ج) پروانه صفت سوختم از آتش عشقت
د) گفته بودی با تو در خواهم کشیدن جام وصل
ه) در زلف چون کمنشدش ای دل میبچ کسان جا
- کاندر خم زلف او دلدار نمی‌گنجد
هجرش اندر تاخت، دامانم گرفت
بگذشت ز سر آب و ز پیمان نگذشتم
جرعه‌ای ناخورده شمشیر جفا برداشتی
سرها بریده بینی بی‌جرم و بی‌جنایت

(۴) الف - ب - ه

(۳) ب - ج - ه

(۱) د - ه - ج

(۲) الف - ج - د

۸۲۴. ارتباط دو مصراع در کدام گزینه تشبیهی نیست؟

- (۱) آنجا که منم تو هم نگنجی
(۲) در دل نکنی مقام یعنی
(۳) با درد تو درد سر نباشد
(۴) با عشق قرار درنگنجد
- با لیل، نه‌ار درنگنجد
با قلب عیار درنگنجد
با باد خمار درنگنجد
جز ناله زار درنگنجد

(اردیبهشت ۱۴۰۳)

۸۶۱. در کدام بیت نوع تشبیه متفاوت است؟ < کد پاسخ تصویری: ۰۳۹۱۰۱۹۰ >

- (۱) لعل او بازار جان خواهد شکست
(۲) گفتم که برپرم سوی بام سرای او
(۳) روی گندم‌گون او در چشم ماه
(۴) لاله‌رویی که ازو خار مرا در جگر است
- خنده او مهر کان خواهد شکست
چه سود مرغ همت من بال و پر نداشت
خار راه کهکشانی خواهد شکست
برگریزان دل و باغ و بهار نظر است

(خارج ۱۴۰۳)

۸۶۲. در کدام بیت، «تعداد تشبیه» متفاوت است؟ < کد پاسخ تصویری: ۰۳۹۱۰۱۹۱ >

- (۱) در آرزوی سیب زرخدان تو اشکم
(۲) تا بماند تازه گلبرگ رخس در باغ حسن
(۳) تیر مژگان که زند ترک کمان ابروی من
(۴) کیمیا عشق تو را دانم و بس کز اثرش
- چون آب انار آمد و رخساره چو به شد
چشم آبش از هوا چون ابر نیسان می‌دهد
پیش پیکان ویام سینه سپر می‌آید
سیمم از دیده بر این روی چو زر می‌آید

قرابت معنایی

۸۶۳. مفهوم کدام بیت متفاوت است؟

- (۱) دلی کز خرمن شادی نشد یک دانه‌اش حاصل
(۲) گرچه در صحرای دنیا دانه نعمت بسی است
(۳) فریاد که در رهگذر آدم خاک‌کی
(۴) صد هزاران دام و دانه است ای خدا
- چنین در دام غم تا کی به بوی دانه بنشیند
همچو مرغ از دام او ای دانه‌چین غافل مباحش
بس دانه فشاندند و بسی دام تنیدند
ما چو مرغ‌ان حریص بی‌نوا

۸۶۴. مفهوم کدام بیت با سایر ابیات متفاوت است؟

- (۱) شباب و شاهد و گل معتنم بود ساقی
(۲) فصل گل فارغی از عیش «فروغی» تا چند
(۳) ایام گل چو عمر به رفتن شتاب کرد
(۴) فصل نوروز چو در برگ سمن می‌نگرم
- شتاب کن که جهان با شتاب می‌گذرد
در پی شاهد و می کوش که ایام نماند
ساقی به دور باده گلگون شتاب کن
بی گل روی تو خارم ز بصر می‌گذرد

پایه
۱۱

۸۶۵. کدام بیت با بیت «دست از مس وجود چو مردان ره بشوی / تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی» تناسب مفهومی ندارد؟ < کد پاسخ تصویری: ۱۱۰۳۰۱۹۲ >

- (۱) سهل است اگر بال و پری نقصان این پروانه شد
(۲) شمع چندان که سوزد بال و پر پروانه را
(۳) شهر زرین ز نور خود چو طاووسش دهد
(۴) گفت که با بال و پری من پر و بالت ندهم
- کان شمع سامان می‌دهد از شعله زرین بال‌ها
بی‌قراری می‌دهد بال دگر پروانه را
شمع اگر پروانه را سوزد به ظاهر بال و پر
در هوس بال و پرش بی‌پر و پرکنده شدم

۸۶۶. کدام ابیات با عبارت «آتش خشم اول در خداوند خشم افتد: پس آنگه زبانه به خصم رسد یا نرسد» تناسب مفهومی بیشتری دارند؟

- الف) تو گر خشم بر وی نگیری رواست
ب) خشم خود را چون که راند از جاهلی
ج) ز آتشی کز غضب برافروزی
د) کارفرمای غضب را خشم می‌سوزد نخست
- که خود خوی بد دشمنش در قفاست
جز پشیمانی نبود حاصلی
اولاً خان و مان خود سوزی
بعد از آن در دیگران گرمی سرایت می‌کند

- (۱) الف - ب (۲) ب - ج (۳) ج - د (۴) الف - د

۸۶۷. کدام بیت با بیت «گویند روی سرخ تو سعدی که زرد کرد / اکسیر عشق بر مس افتاد و زر شدم» تناسب مفهومی دارد؟

- (۱) چهره زرد و اشک سرخ هست گواه حال من
(۲) مس طلا می‌شود از نور عبادت صائب
(۳) از کیمیای مهر تو زر گشت روی من
(۴) دل که به هدیه دادمش کاین رخ زرد بنگرد
- گر تو ندانی حال من نیک ببین علامتم
روی شب‌خیز چو خورشید از آن رو زرد است
آری به یمن لطف شما خاک زر شود
سکه قلب داشتم زر به عیار در نشد

۸۶۸. نوع ادبی و تصویر کدام بیت با بیت «زمین چو سینه سهراب زیر جوشن برگ / فرونشسته در آن ناوک صنوبر و غان» متناسب است؟

< کد پاسخ تصویری: ۱۱۰۳۰۱۹۳ >

- (۱) از برگ چون صحیفه بنوشته شد زمین
(۲) سفر گزیدم و بسیار خون دل خوردم
(۳) پدر را نیاید که داند پسر
(۴) بیوشید سهراب خفتان جنگ
- وز ابر چون صلیه سیمین شد آسمان (صلایه: سنگی پهن و هموار)
چو در مصیبت سهراب، رستم دستان
که بندد دل و جان به مهر پدر
نشست از بر چرمه سنگ رنگ

۸۶۹. نوع ادبی و تصویر کدام شعر با بیت «روز چو شمعی به شب، زودرو و سرفراز / شب چو چراغی به روز، کاسته و نیم تاب» تناسب دارد؟ **کد پاسخ تصویری: ۱۱۰۳۰۱۹۴**

- ۱) گذشت روزگاران بین که دوران شباب ما
 ۲) نهنگ صبح لب بگشود و دزدیدند سر پیشش
 ۳) در شب گور تو چون روز چراغی گردد
 ۴) شبی چون شبه روی شسته به قیر
۸۷۰. کدام بیت با بیت «گاهی که سنگ حادثه از آسمان رسد / اول بلا به مرغ بلند آشیان رسد» تناسب مفهومی دارد؟

- ۱) فیض مردان در زمان بی خودی افزون تر است
 ۲) چگونه باز کنم بال در هوای وصال
 ۳) هر چه بر مردم بلا و شدت است
 ۴) آسمان کشتی ارباب هنر می شکند

۸۷۱. نوع ادبی و تصویر شعری کدام بیت با بیت «هرگز کسی نداد بدین سان نشان برف / گویی که لقمه ای است زمین در دهان برف» متناسب است؟

- ۱) چگونه نور به مردم رسد که عین زمین
 ۲) ای سیمگون رخت به سفیدی نشان برف
 ۳) حیات مانده غنیمت شمر که باقی عمر
 ۴) سردمهری لازم چرخ کبود افتاده است

تست ترکیبی (فصل اول)

(Level Up)

۸۷۲. با توجه به بیت زیر، کدام توضیح درست است؟

- «غنچه گوئی شاهد گل روی سوسن بوی ماست
 کز لطافت در دهان او نمی گنجد سخن»
- ۱) پایه های آوایی این بیت ۴ تایی ۴ تایی جدا می شوند و «روی سوسن» پایه آوایی چهارم این بیت است.
 ۲) این بیت با بیت «ز خامشی دهن غنچه پر ز زر شده است / سکوت جایزه دارد چرا نمی گیری» متناسب است.
 ۳) در این بیت سه تشبیه وجود دارد، که دو تا از آن ها بلیغ و یکی گسترده است.
 ۴) محتوای بیت با مضامین قرن های هفتم تا نهم ارتباطی ندارد و بیت دارای آرایه «جناس ناهمسان» از نوع اختلافی است.

(Level Up)

۸۷۳. با توجه به دو بیت زیر کدام گزینه نادرست است؟

- «مگس وار از سر خوان وصال خود مران ما را
 نشان آب حیوان کز دهان خضر می جستم»
- «نه مهمان توام آخر به خوان روزی بخوان ما را
 دهانت می دهد اینک به زیر لب نشان ما را»
- ۱) در این دو بیت، سه تشبیه وجود دارد و در بیت اول جناس تام نیز مشاهده می شود.
 ۲) پایه های آوایی سوم هر دو بیت به ترتیب «و ص ا ل خ د» و «د ه ا ن خ ض ر» است.
 ۳) در بیت اول هیچ هجای کشیده ای مشاهده نمی شود و در بیت دوم فقط یک هجای کشیده وجود دارد.
 ۴) ابیات ردیف دارند و قافیه آن ها طبق قاعده ۲ و حرف روی «ن» است.

(Level Up)

۸۷۴. با توجه به دو بیت زیر از سعدی، همه گزینه ها درست است، به جز:

- الف) ماه است رویت یا ملک قند است لعنت یا نمک
 ب) بکن پنبه غفلت از گوش هوش
- بنمای پیکر تا فلک مهر از دوپیکر برکند
 که از مردگان پندت آید به گوش
- ۱) در بیت اول «پنج» تشبیه و در بیت دوم «یک» اضافه تشبیهی وجود دارد.
 ۲) شاعر ابیات با بیت «هر که چیزی دوست دارد جان و دل بر وی گمارد / هر که محرابش تو باشی سر ز خلوت برنیارد» یکسان است.
 ۳) تعداد پایه های آوایی هر دو بیت برابر است، اما هجاهای هر پایه در بیت «ب» کمتر است.
 ۴) بیت «الف» هیچ گونه قافیه ای ندارد و بیت «ب» طبق قاعده ۲ قافیه شده است.

(Level Up)

۸۷۵. با توجه به بیت زیر، کدام توضیح نادرست است؟

- «شمع دل افروختیم عود روان سوختیم
 گنج غم اندوختیم با غم دل ساختیم»
- ۱) پایه های آوایی این بیت ۴ تایی و ۳ تایی جدا می شوند و در بیت مجموعاً ۸ هجای کوتاه وجود دارد.
 ۲) دو اضافه تشبیهی در بیت وجود دارد و مفاهیم عمیق عرفانی و آسمانی در آن مشاهده می شود.
 ۳) این بیت با بیت «پروانه جان ما روان سوخت / چون آتش عشق زد زبانه» هم مفهوم است.
 ۴) این بیت دارای قافیه درونی، طبق قاعده ۲ (مصوت + صامت + صامت) همراه با حروف الحاقی است.

(Level Up)

۸۷۶. با توجه به بیت زیر کدام گزینه کاملاً درست است؟

- «اصل تویی من چه کسم آینه ای در کف تو
 هر چه نمایی بشوم آینه متحنم»
- ۱) این بیت با بیت «ما چو چنگیم و تو زخمه می زنی / زاری از ما نه، تو زاری می کنی» تناسب مفهومی دارد.
 ۲) پایه های آوایی این بیت ۴ هجایی هستند و پایه آوایی دوم و هفتم این بیت به ترتیب «من چ ک سم» و «وم آ ی ن» است.
 ۳) در این بیت «وجه شبه» مشاهده نمی شود و فاقد «قافیه درونی» است.
 ۴) این بیت با مصراع «من مانده ام مهجور از او دل خسته و رنجور از او» هم وزن است.

اختیارات شاعری (۲): وزنی

بیا این درس رو به دو بخش تقسیم کنیم، یه بخش، تستایی که با راهکارهای نسبتاً ساده حل میشه و بهتره از تقطیع استفاده کنی، حتی اگه می‌توننی، وزنا رو با خوندن پیدا کن. دسته بعدی همیشه تستایی که نکته‌دارتره و با روشای تستی و بازاری سخته حل بشن. خوشبختانه تو کنکور علاوه بر دسته دوم، از دسته اول هم سؤال میاد و زیاد هم پیش میاد که ازش سؤال بدن. ما هم تو تستا و درسنامه به این مدل تستا اشاره می‌کنیم. آقا من می‌خوام تستای اختیار رو تو کنکور جواب ندم، چون خیلی سخته! حتی ما می‌گیم که اگه خدای نکرده (توی اسفند و فروردین) به اینجا رسیدی که تستای اختیار کنکور رو نزنی، حداقل این تستای ساده رو بلد باش که اگه تو کنکور اومد، جواب بدی. دسته دوم حرفه‌ای‌تره و نیاز به تسلط روی وزنا داره: پس مجدد یادت باشه که برای حل دسته دوم تستا، باید بری درسای عروض یازدهم و درس ۲ دوازدهم رو مرور کنی و بعدش بیای سراغ این دسته از تستا. (البته بعضی از وزنا هستن که تأثیری تو این اختیارا نداره و فقط اختیار هجای پایانی رو می‌پذیرن، مثل تکرار «فعولن»، «فاعلاتن»، «مفاعیلن»، «مستفعّلن» و وزن دوری «مستفعّلن فعولن». این وزنا هم قابل شما رو نداره، خیلی سخت نیستند که اصلاً تمرین خاصی بخوان.) دست آخر هم یه سری تستای ترکیبی وجود داره که کسی توش موفقه که بتونه اختیار درستی رو انتخاب کنه. خیلی وقتا این تستا با بررسی یکی از اختیارا حل میشه یا حداقل دو تا گزینه رد میشه: پس حتماً به روش حلی که برات میاریم توجه کن.

اختیارات وزنی

آموزش و تمرین سمعی

در درس پنجم یاد گرفتیم که شاعر بنا به ضرورت و طبق اختیارات زبانی می‌تواند در تلفظ شعر تغییری ایجاد کند. حالا باید دسته دوم اختیارات یعنی اختیارات وزنی را بررسی کنیم. اختیارات وزنی آن دسته از اختیاراتی هستند که شاعر طبق آن، تغییراتی اندک در وزن شعر ایجاد می‌کند. اختیارات وزنی ۴ نوع هستند:

- ۱ بلند بودن هجای پایانی مصراع
- ۲ آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن
- ۳ ابدال
- ۴ قلب

★ **حواستون باشه:** این ترتیبی که در بالا اومده، اهمیت زیادی داره. اگه تو تستای ترکیبی اختیارات می‌خوای سریع‌تر به نتیجه برسی، بر اساس این ترتیب، سراغ گزینه‌ها برو: یعنی اول اختیار «بلند بودن هجای پایانی» رو تو همه ابیات بررسی کن، بعد اختیار «آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن» و بعد «ابدال» و آخر از همه «قلب». این‌طوری راحت‌تر می‌توننی بعضی گزینه‌ها رو حذف کنی و بین گزینه‌های باقی‌مونده زودتر به نتیجه برسی.

حالا وقتش رسیده که بریم سراغ تک‌تک این اختیارات:

«اختیار بلند بودن هجای پایانی مصراع»

اصولاً هجای پایانی مصراع‌ها باید بلند (-) باشد، اما گاهی به جای هجای کوتاه (U) یا کشیده (U-) استفاده می‌کند. در این صورت، طبق اختیار باید هجای کوتاه یا کشیده را بلند به حساب بیاوریم.

★ **حواستون باشه:** برای تشخیص این اختیار باید هجاهای آخر هر دو مصراع رو بررسی کنیم. اگه هر کدام کوتاه یا کشیده بود، اختیار داریم:

خیال تیغ تو با ما حدیث تشنه و آب است اسیر خویش گرفتی بکش چنان که تو دانی

◀ هجای آخر مصراع اول «بست» هجای کشیده است. در نتیجه این هجا را باید بلند در نظر بگیریم، اما مصراع دوم اختیاری ندارد.

ای گل خوش‌نسیم من بلبل خویش را مسوز کز سر صدق می‌کند شب همه شب دعای تو

◀ هجای آخر مصراع اول «سوز» و هجای آخر مصراع دوم (ت) به ترتیب، هجای کشیده (U-) و کوتاه (U) هستند. در نتیجه، هر دو هجا را باید بلند (-) در نظر بگیریم.

به عمری یک نفس با ما چو بنشینند برخیزند نهال شوق در خاطر چو برخیزند بنشانند

◀ هجای آخر مصراع اول «زند» و هجای آخر مصراع دوم «نند» هر دو، هجای کشیده (U-) هستند. در نتیجه هر دو هجا را باید بلند (-) در نظر بگیریم.

بررسی گزینه‌ها با شیوه‌های مختلف:

گزینه ۱: بر شَ و مز / نِ شاطِ دل // وق تِ سَ حر / بِ مَن ظَ ر
 ↓ ↓ ↓ ↓
 -UU- -UU- -U-U- -U-U-
 ← وزن مرتب است.

گزینه ۲: دل بر گِ رِف ← مستفعلن است و قلب ندارد.

گزینه ۳: مَر نَ تَ وا / نَد کِ مرد // سُ خنِ بِ پا / یانِ بِ رَد
 ↓ ↓ ↓ ↓
 -UU- -U-U- -U- -U-
 ← مفتعلن فاعلن مفاعلن فاعلن
 وزن را خراب کرده، باید مقتعلن می‌بود.

گزینه ۴: در سَ رِ با / دِ می کُ نم // هس تِ یِ خِی / شُ هَر زَ مان
 ↓ ↓ ↓ ↓
 -UU- -U-U- -UU- -U-U-
 ← ترتیب مفتعلن‌ها و مفاعلن‌ها درست است.

بنابراین گزینه «۴» درست است.

قرابت معنایی

ابیات مهم درس

۱. سرو را مانی ولیکن سرو را رفتار نه ماه را مانی ولیکن ماه را گفتار نیست «سعدی»

معنی: جناب سعدی به معشوق می‌گه: مثل سرو هستی اما سرو نمی‌تونه راه بره، مانند ماه هستی ولی ماه نمی‌تونه صحبت کنه؛ معشوق از سرو و ماه زیباتر؛ همه ابیاتی که زیبایی معشوق رو برتر از پدیده‌های دیگه می‌دونه، با هم قرابت دارن. ← «یار، زیباتر از پدیده‌های طبیعت»

۲. چو بشنوی سخن اهل دل مگو که خطاست سخن‌شناس نه‌ای جان من خطا اینجا است «حافظ»

معنی: قبلاً این بیت رو داشتیم: وقتی اهل دل حرفی می‌زنن، تو نگو اشتباهه، بلکه تو حرفشون رو درست نفهمیدی و خطای تو همینه که نفهمیدی که سخن‌شناس نیستی. باید صحبت اهل دل و اهل معرفت رو درک کنیم. ← «لزوم درک سخنان اهل دل»

۳. کیسه هنوز فربه است با تو از آن قوی دلم چاره چه خاقانی اگر کیسه رسد به لاغری «خاقانی»

معنی: کیسه در اینجا استعاره از ظرفیت عشق و عاشقیه. خاقانی می‌گه هنوز ذخیره و ظرفیت عشق وجود داره و برای همین قوی دل (خاطر جمع) هستم اما اگه این ظرفیت تموم بشه نمی‌دونم چه خاکی به سرم بریزم. ← «عشق سرمایه و پشتیبان است»

۴. تو با خدای خود انداز کار و دل خوش دار که رحم اگر نکند مدعی خدا بکند «حافظ»

معنی: حافظ می‌گه کارو به خدا بسپار و خاطرت جمع باشه. مردم و مدعی‌ها رحم نمی‌کنن اما خدا رحم می‌کنه. ← «توکل»

۵. با که گویم به جهان محرم کو؟ چه خبر گویم با بی‌خبران؟ «مولوی»

معنی: از نظر عاشق، کسی که عاشقه از اسرار باخبره، اما کسی که عاشق (یا عارف) نیست نمی‌فهمه و محرم نیست. مولوی می‌گه با کی حرف بزنی؟ محرم کجاست؟ با غیر عاشق‌ها همیشه راز و خبری گفت. ← «فقط عاشقان محرم هستند»

۶. به وفای دل من ناله برآید چنانک چنبر این فلک شعوذه گر بگشاید «خاقانی»

معنی: خاقانی توی این شعر خیلی ناله و سوز داره. از دست روزگار و آسمان شاکیه (بچه‌ش از دنیا رفته)؛ برای همین به مخاطبان می‌گه بیاین با من همراه شین باهم ناله کنیم و این آسمان رو و این روزگار رو که مثل مار یا اژدها چنبره زده روی سر ما به هم بزنینم. ← «اوج غم و ناراحتی از روزگار»

۷. دلم شکسته‌تر از شیشه‌های شهر شماست شکسته باد کسی کاین چنینمان می‌خواست «سپهر محمودی»

معنی: این شعر برای دفاع مقدسه. شاعر به بمباران‌های زمان جنگ و شکستن شیشه‌ها اشاره می‌کنه و دلش شکسته. ← «بمباران شهرهای ایران در زمان جنگ و ناراحتی مردم»

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

دست‌گرمی^۱

۲۰۰۶. در کجای مصراع هجای «تو» و «تور» با هجای «او» برابر است؟

- (۱) پایان مصراع (۲) اواسط مصراع (۳) اول مصراع (۴) در هجای ماقبل آخر

۲۰۰۷. در همهٔ گزینه‌ها به جز از اختیار وزنی «بلند بودن هجای پایان مصراع» استفاده شده است.

- (۱) بشد تیز رُهام با خود و گبر
(۲) دلیری کجا نام او اشکبوس
(۳) چو رهام گشت از کُشانی ستوه
(۴) کُشانی پیاده شود هم‌چو من
- همی گردد رزم اندر آمد به ابر
همی برخروشید بر سان کوس
بیپچید از او روی و شد سوی کوه
از او روی خندان شوند انجمن

۲۰۰۸. اختیار وزنی «بلند بودن هجای پایانی» در دو مصراع تمام گزینه‌ها به جز به کار رفته است.

- (۱) دادگر آسمان که داد بشر داد
(۲) باریست سر بر دوش من خواهم فکندن بار، من
(۳) بادت به دست باشد اگر دل نهی به هیچ
(۴) داد تو را داد تا که داد دهی تو
- داد که تا خاکیان رهند ز بیداد
باری چو باری می‌کشم بر دوش هم بار شما
در معرضی که تخت سلیمان رود به باد
گر ندهی داد، داد از تو کند داد

۲۰۰۹. در همهٔ گزینه‌ها به جز اختیار «بلند بودن هجای پایانی» آمده است.

- (۱) دست مشاطه جدا به که کنند از شانه
(۲) زهره بر چنگ این نوا می‌زد
(۳) بستی به مهر با دل من چند بار عهد
(۴) جانان من برخیز بر جولان برانیم
- که چرا شانه در آن جعد معبر زده است
کآن قمر عاقبت به چنگ آمد
از تو نمی‌سزد که کنون عهد بشکنی
ز آن جا به جولان تا خط لبنان برانیم

۲۰۱۰. در کدام بیت از اختیار وزنی «آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن» استفاده نشده است؟

- (۱) چو فرستاد عنایت به زمین مشعله‌ها را
(۲) عارفا فخر به من کن که خداوند جهانم
(۳) خفته خاک لحد را که تو ناگه به سر آیی
(۴) گر خداوند تعالی به گناهیت بگیرد
- که بدر پردهٔ تن را و بین مشعله‌ها را
ملک عالمم و عالم اسرار نهانم
عجب ار باز نیاید به تن مرده روانش
گو پیامرز که من حامل اوزار تو باشم

۲۰۱۱. در همهٔ بیت‌ها به جز از اختیار «آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن» در اول مصراع‌ها استفاده شده است.

- (۱) که از این سو همه جان است و حیات
(۲) ای دل رفته ز جا باز می‌آ
(۳) روح را عالم ارواح به است
(۴) گر چو زنجیر به هم پیوستیم
- که از این سو همه لطف و کرم است
به فنا ساز و در این ساز می‌آ
قالیب از روح بپرداز می‌آ
این فروبستن درها ز کجاست

۲۰۱۲. اولین رکن کدام بیت، مشمول اختیارات وزنی شده است؟

- (۱) روضه پاک رضا دیدن اگر طغیان است
(۲) چه سبب سوی خراسان شدنم نگذارند؟
(۳) همه بر جاه همی‌ترسم و بر جان که مباد
(۴) منم آن صبح نخستین که چو بگشایم لب
- شاید از بر ره طغیان شدنم نگذارند
عندلیبم به گلستان شدنم نگذارند؟
جاه و جانی که تن‌آسان شدنم نگذارند
خوش فروخندم و خندان شدنم نگذارند

۲۰۱۳. اولین رکن کدام بیت، مشمول اختیارات وزنی شده است؟

- (۱) به وفای دل من ناله برآید چنانک
(۲) به جهان پشت مبنید و به یک صدمهٔ آه
(۳) سیل خون از جگر آید سوی بام دماغ
(۴) خبر مرگ جگرگوشهٔ من گوش کنید
- چنبر این فلک شعوده‌گر بگشایید
مهرهٔ پشت جهان یک ز دگر بگشایید
ناودان مژه را راه گنذر بگشایید
شد جگر چشمهٔ خون، چشم عبر بگشایید

بایه
۱۳

(انسانی ۸۲)

(انسانی ۸۶)

۱. تست‌های دست‌گرمی این بخش، از شکل‌های پرکاربرد اختیارات وزنی طرح شده و عموماً نیازی به پیدا کردن وزن ندارد. فقط با تقطیع‌های سریع از اول و آخر مصراع میشه به جواب رسید.

(خارج ۹۹)

۲۰۳۳. در همه ابیات دو اختیار وزنی «فاعلاتن به جای فعاتن و ابدال» وجود دارد: به جز _____ **«کد پاسخ تصویری: ۹۹۱۷۰۴۵۰»**

(۱) آب رخ پیش ما کسی دارد	که بود خاک آستان شما
(۲) اگر آن ابرو است و پیشانی	نکشید هیچ کس کمان شما
(۳) می کند مرغ جان ما پرواز	دم به دم سوی آشیان شما
(۴) چه بود گر به ما رساند باد	بویی از طرف بوستان شما

(خارج ۱۴۰۱)

۲۰۳۴. در کدام بیت همه اختیارات وزنی به جز «قلب» وجود دارد؟ **«کد پاسخ تصویری: ۱۱۷۰۴۵۱»**

(۱) خامی و ساده دلی شیوه جان بازان نیست	خبری از بر آن دلبر عیار بیار
(۲) نام تو می رفت و عارفان بشنیدند	هر دو به رقص آمدند سامع و قایل
(۳) ز ملک تا ملکوتش حجاب بردارند	هر آنکه خدمت جام جهان نما بکند
(۴) مرا به کار جهان هرگز التفات نبود	رخ تو در نظر من چنین خوشش آراست

(سراسری ۱۴۰۲)

۲۰۳۵. در کدام ابیات، سه نوع اختیار وزنی وجود دارد؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۷۱۷۰۴۵۲»**

(الف) تا برآمد در جهان آوازه زلف و رخس	کیمیای کفر و دین را روزبازاری نماند
(ب) تا سر زلف پریشان تو در جمع آمد	هیچ مجموع ندانم که پریشان تو نیست
(ج) یک مشت خاک غارت کردن نه مشکل است	بس کن که نه طلسم سکندر شکسته ای
(د) نه عجب گر بچکد خون دل از چشم بهار	پیش آن غمزه خونین که به پیکان ماند

(۴) «الف» و «ج»

(۳) «ج» و «د»

(۲) «الف» و «ب»

(۱) «ب» و «د»

نکته دارتر

۲۰۳۶. در کدام گزینه اختیار وزنی «بلند بودن هجای پایانی» سه بار به کار رفته است؟

(۱) دل دادام بر باد، بر هرچه بادا باد	مجنون تر از لیلی، شیرین تر از فرهاد
(۲) باد خزان روی به بستان نهاد	کرد جهان باز دگرگون نهاد
(۳) بگفتا هر شبش بینی چو مهتاب؟	بگفت آری چو خواب آید، کجا خواب؟!
(۴) صد چشمه ز چشم من گشاید	چون چشم برفکنم بر آن رو

۲۰۳۷. در کدام بیت اختیار «بلند به حساب آوردن هجای پایانی» رخ داده است؟

(۱) نماند آتش و آبی نماند	در این خاکت دگر تابی نماند
(۲) تیغ ارچه می برد همه پیوندهای جان	فرقت بتر که همدمی دوستان برد
(۳) تویی که ابر ز تأثیر فتح باب گفت	تواند از همه آب حیات باراند
(۴) خصم تو را ز آتش و آب سنان تو	در آب چشم و آتش دل باد مسکنا

۲۰۳۸. شاعر در کدام گزینه از اختیار «بلند شمردن هجای پایانی» چهار بار استفاده کرده است؟

(۱) بت خود را بشکن خوار و ذلیل	نامور شو به فتوت چو خلیل
(۲) دانه چو طفلی است در آغوش خاک	روز و شب این طفل به نشو و نماست
(۳) عشق تو بر بود ز من مایه مایی و منی	خود نبود عشق تو را چاره ز بی خویشنی
(۴) کرده گلو پر ز باد قمری سنجاب پوش	کبک فروریخته مشک به سوراخ گوش

۲۰۳۹. در چند بیت اختیار «بلند بودن هجای پایانی» آمده است؟ **«کد پاسخ تصویری: ۱۷۰۸۰۴۵۳»**

(الف) برخیز که ابر خاک را می شوید	تا سبزه ز خاک نو برون می روید
(ب) با مسلمان گفت جان برکف بنه	هر چه از حاجت فزون داری بده
(ج) تو گفتی سخن باش و پاسخ شنو	اگر بشنوی زنده مانمی برو
(د) صحت که کشد به سقم و رنجوری به	زان جامه که سازی به ستم عوری به
(ه) هر که آن نقطه دید هر دو جهاننش	محو گشته ز چشم زود بود
(۱) یک	(۳) سه
(۲) دو	(۴) چهار

(۴) چهار

۲۰۴۰. در کدام ابیات اختیار وزنی «بلند بودن هجای پایانی» مشاهده می شود؟

(الف) از سرم من مغز را سودا برون می آورد	زور این می پنبه از مینا برون می آورد
(ب) خطی سبز از زرخندان می بر آورد	مرا از دل نه کز جان می بر آورد
(ج) نام سما و لقب ارض نه	عمق نه و طول نه و عرض نه
(د) به جمعیت دوستان روی نه	پراکنندگان را به یک سوی نه

(۴) «ج» و «د»

(۳) «الف» و «ب»

(۲) «ب» و «ج»

(۱) «الف» و «د»

۲۰۸۸. در بیت زیر از کدام اختیار شاعری بهره برده شده است؟

«بسی بگفت خداوند عقل و نشنیدم که دل به غمزه خوبان مده که سنگ و سبوست»

(۱) کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند (۲) آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن (۳) قلب (۴) ابدال

۲۰۸۹. در مصراع «گرچه فرهاد به تلخی ز جهان رفت ولیک» کدام اختیارات وزنی اتفاق افتاده است؟

(۱) ابدال و بلند کردن هجای پایان مصراع (۲) فاعلاتن به جای فعلاتن و ابدال
(۳) فاعلاتن به جای فعلاتن و بلند کردن هجای پایان مصراع (۴) قلب و بلند کردن هجای پایان مصراع

۲۰۹۰. در کدام بیت اختیارات شاعری «وزنی» به کار رفته است؟

(۱) دردم از یار است و درمان نیز هم
(۲) کسی گیرد خطا بر نظم حافظ
(۳) یکدم غریق بحر خدا شو گمان مبر
(۴) حالیا مصلحت وقت در آن می بینم

دل فدای او شد و جان نیز هم
که هیچش لطف در گوهر نباشد
کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی
که کشم رخت به میخانه و خوش بنشینم

۲۰۹۱. در همه ابیات سه نوع اختیار وزنی همزمان دیده می شود: به جز

(۱) از گلستان رخت حسن بتان یک ورق است
(۲) حسن گل کم شد و مشتاقی بلبل هم کاست
(۳) اتفاق تو گر این است که خونم ریزی
(۴) گو میارید به ما شادی بگریخته را

حالیا از ورق عشق تو اینم سبق است
عشق من بر تو و حسنت به همان یک نسق است
هر چه رای تو دل و دیده بر آن متفق است
چه کنم شادی بی دوست که صد غم با اوست

۲۰۹۲. هر سه اختیار «فاعلاتن اول مصراع، ابدال و هجای پایانی» در کدام بیت دیده می شود؟

(۱) سپه او همه خورشیدپرست
(۲) بد مگو نیک مگو ایشان را
(۳) مه تابان به جز از خوبی و ناز
(۴) گر چو زنجیر به هم پیوستیم

همچو خورشید همه بی سر و پا
که گذشتند ز نیکو و ز بد
چه نماید چه پسندد چه کند
این فرو بستن درها ز کجاست

۲۰۹۳. بیت زیر «فاقد» کدام اختیار شاعری است؟ **کد پاسخ تصویری: ۰۱۱۲۰۴۶۵**

«ز خنده رویی گردون فریب رحم مخور
(۱) ابدال

(۲) بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه

(۳) کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند (۴) آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن

۲۰۹۴. در کدام بیت «سه نوع اختیار وزنی و دو اختیار رباعی» می توان یافت؟ **کد پاسخ تصویری: ۰۱۱۲۰۴۶۶**

(۱) آه اگر دامن پاک تو نیارند به دست
(۲) مستان بزم عیش شرابی نداشتند
(۳) چو مطربان سحر آهنگ زیر و بام کنند
(۴) کسی است صاحب بخت بلند و عمر دراز

خستگانی که دریدند گریبانی چند
در عین بی خودی می نابی نداشتند
معاشران صبحی هوای جام کنند
که دست بر سر آن زلف خم به خم دارد

۲۰۹۵. در کدام مصراع سه نوع اختیار وزنی استفاده شده است؟

(۱) زندگی بی تو از محالات است (۲) تو روانی به لب، به قد جانی (۳) مخلصان را وصال توست خیال (۴) بر بساط چمن به صد رخ گل

۲۰۹۶. در همه ابیات «ابدال، قلب و بلند آمدن هجای پایانی» دیده می شود: به جز **کد پاسخ تصویری: ۱۲۰۸۰۴۶۷**

(۱) جلوه وجه خدا جهان سراسر گرفت
(۲) وجه خدای قدیم چو در حرم دیده شد
(۳) گوهر بحر وجود بیرون شد از صدف
(۴) میزد هر صبح و شام کوکو چون فاخته

خانه حق همچو جان حق را در بر گرفت
روشن از جلوه اش مردمک دیده شد
گوهر یکنانه را بگرفت آن گه به کف
بنا و بانی ز شوق همچو دو دلباخته

۲۰۹۷. در کدام بیت سه نوع اختیار وزنی استفاده شده است؟ **کد پاسخ تصویری: ۱۲۰۸۰۴۶۸**

(۱) ساز طرب عشق که داند که چه ساز است
(۲) ز خواب نرگس مست تو سرگران برخاست
(۳) پیش از آن کز تو مرا جان به لب آید ناگاه
(۴) به کام دشمنم داری و گویی دوست می دارم

کز زخمه آن نه فلک اندر تک و تاز است
خروش و ولوله از جان عاشقان برخاست
نظری کن تو مرا عمر نمائده است بسی
چگونه دوستی باشد که جانم در عنا داری

۲۵۷۱. مفهوم کدام دو بیت یکسان نیست؟

- (۱) یک تغافل می‌کند سرکوبی صد کوهسار
بر زبان، راستروان را نرود حرف خطا
- (۲) تو که مرهم نه‌ای زخمِ دلم را
چرا خشم بر من گرفتی و بس؟
- (۳) ما گرچه مرد تلخ شنیدن نه‌ایم، لیک
گر هزارم جواب تلخ دهی
- (۴) آزاده را جفای ملک بیش می‌رسد
ور عدل بُدی به کارهای گردون

۲۵۷۲. همه گزینه‌ها به‌جز _____ با عبارت «جوهر اگر در خلاب افتد همچنان نفیس است و غبار اگر بر فلک رود همان خسیس» ارتباط مفهومی دارد.

«کد پاسخ تصویری: ۲۰۰۰۰۵۸۵»

- (۱) دود اگر بالا نشیند کسر شأن شعله نیست
- (۲) اگر نفع کس در نهاد تو نیست
- (۳) این سخن سعدی تواند گفت و بس
- (۴) سنگ بدجوهر اگر کاسه زرین بشکست

- جای چشم ابرو نگیرد گر چه او بالاتر است
- چنین جوهر و سنگ خارا یکی است
- هر گدایی را نباشد جوهری
- قیمت سنگ نیفزاید و زر کم نشود

۴ کنکور اردیبهشت ۱۴۰۴ آزمون چهارم

۲۵۷۳. در کدام عبارت بیشترین ویژگی سبک نثر دوره غزنوی و سلجوقی (با توجه به کتاب) به چشم می‌خورد؟ «کد پاسخ تصویری: ۴۱۰۰۶۴۷»

- (۱) کار امارت اگر به دست عاجزی افتد او بر خود درمانده و خلق بر وی.
- (۲) طاهر گفت: جَزَاكُمُ اللّٰهُ خَيْرًا، سخن نیکو گفتید و حق بزرگ راعی را به جای آوردید.
- (۳) پیغامبر علیه‌السلام گفت: «أَتَقِي شَرَّ مَنْ أَحْسَنَتِ إِلَيْهِ» و سخن صاحب شرع حق است و آن را وجه.
- (۴) از برکات سخن تو هفتصد دینار به من رسید. این صد دینار حق‌السعی توست به طوع خویش به تو بخشیدم.

۲۵۷۴. کدام عبارت از دیدگاه تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی «ایراد» دارد؟ «کد پاسخ تصویری: ۴۱۰۰۶۴۸»

- (۱) سبک شعری وحشی بافقی حدّ واسط سبک دوره عراقی و سبک هندی است و واقع‌گرایی شاخصه اصلی آن است.
- (۲) رفاه اقتصادی مردم در عصر صفوی و رونق تجارت و کسب‌وکار باعث شد که هر کس به اندازه توان خود به امور فرهنگی بپردازد.
- (۳) در قرن یازدهم به‌سبب آشنایی ایرانیان با اروپاییان مراکز تجمعی مثل قهوه‌خانه‌ها نیز دایر شد و شاعران به مشاعره، مناظره و نقد آثار یکدیگر می‌پرداختند.
- (۴) حکومت صفوی مذهب شیعه را ترویج کرد و به شعر ستایشی و درباری و عاشقانه‌های زمینی توجهی خاص داشت و شاعران سروده‌های خود را با این مضامین همراه می‌کردند.

۲۵۷۵. در کدام بیت کاربرد واژگان کهن را که امروزه به گونه‌ای دیگر به کار گرفته می‌شوند، نمی‌توان یافت؟ «کد پاسخ تصویری: ۴۱۰۰۶۴۹»

- (۱) همراه خود نسیم صبا می‌برد مرا
- (۲) زان که آواز تو را در بند کرد
- (۳) حرم آل رسول است تو را جای که هیچ
- (۴) بنگر، پیوستی آن چه گفت بپیوند؟

- یا رب چو بوی گل به کجا می‌برد مرا؟
- خویشتن مرده پی این بند کرد
- دیو را راه نبوده است در این شهره حریم
- بنگر، بگسستی آن چه گفت که بگسل؟

۲۵۷۶. هر یک از عبارات زیر کدام شخصیت ادبی را معرفی می‌نماید؟ «کد پاسخ تصویری: ۴۱۰۰۶۵۰»

- از عارفان قرن هفتم که در بیان سلوک دین و تربیت نفس اثری عارفانه به نثری شیوا دارد.
 - یکی از چهره‌های علمی و سیاسی عصر ایلخانان که مهم‌ترین کتاب خود را به نثری عالمانه و پخته نوشته است.
 - از سرایندگان قرن هشتم که مثنوی معروف خود را به شیوه داستان‌های نظامی سروده است.
 - از شاعران خوش ذوق و هم‌عصر با خواجه کرمانی که نام‌لایمات روزگار خود را برنمی‌تافت و تزویر و ریاکاری حاکمان را به تصویر می‌کشید.
- (۱) شاه نعمت‌الله ولی - خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی - سلمان ساوجی - جامی
 - (۲) نجم دایه - خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی - سلمان ساوجی - عبید زاکانی
 - (۳) جلال‌الدین بلخی - نجم‌الدین رازی - خواجه کرمانی - حمدالله مستوفی
 - (۴) نجم‌الدین رازی - شمس قیس رازی - ابن یمین - عبید زاکانی

۲۵۷۷. کدام ابیات با توجه به ویژگی‌های «ادبی» در یک سبک قرار می‌گیرند؟ «کد پاسخ تصویری: ۴۱۰۰۶۵۱»

- الف) چون صبر نیست کز تو نظر بر تو نظر گرفت
- ب) حرف آن حسن به سامان از من مجنون می‌رس
- ج) ساقیا تا کی ز دوران شرح بدحالی کنیم
- د) ز آه سرد پروا نیست عشاق بلاکش را
- ه) جست‌وجو از بهر روزی باعث شرمندگی است

- یک‌باره برمی‌گیر ز بیچارگان نظر
- شوکت بزم سلیمان از من مجنون می‌رس
- شیشه‌ای پر کن که یک ساعت دلی خالی کنیم
- کند بر دود صبر آن کس که می‌افروزد آتش را
- زین خجالت آسیا انگشت دارد در دهن

(۱) «الف» - «ج» - «د» (۲) «ب» - «د» - «ه» (۳) «الف» - «د» - «ه» (۴) «ب» - «ج» - «ه»

۲۵۷۸. هر یک از ویژگی‌های زیر، به‌ترتیب، بیانگر کدام سده از تاریخ ادبیات ایران است؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۴۱۷۰۶۵۲»**
- شاعران تخیلات سراینده‌گان پیشین را در نظر داشتند و نوآوری‌هایی در عرصه تخیل پدید آوردند.
 - تجدد و نوگرایی در ابعاد مختلف زندگی ایرانیان به وجود آمد و شعر و نثر فارسی نیز از آن بی‌نصیب نماند.
 - در این عصر نوآوری‌ها، اندیشه‌های باستان‌گرا و گاهی گرایش به شعرهای ترجمه‌ای مورد توجه قرار گرفت.
 - نثر فارسی، قیدوبندهای نثر مصنوع و فنی را کنار گذاشت و گزارشی و ساده شد.

- (۱) نهم و دهم - چهاردهم - سیزدهم - یازدهم و دوازدهم
(۲) هشتم و نهم - یازدهم و دوازدهم - چهاردهم - سیزدهم
(۳) دوازدهم و سیزدهم - چهاردهم - چهاردهم و سیزدهم (۴) دوازدهم و سیزدهم - یازدهم و دوازدهم - سیزدهم - یازدهم و دوازدهم
۲۵۷۹. چند عبارت درباره ویژگی‌های ادبیات قرن یازدهم درست است؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۴۱۱۰۶۵۳»**
- همراهی حکومت صفوی با آموزه‌های سنتی عرفانی
 - از بین رفتن مدیحه‌سرایان درباری
 - بازنویسی کتب ساده به نثر فنی
 - تبدیل موضوعات و تمثیلات کهن به مضامین تازه
 - رواج تاریخ‌نویسی به اسلوب ساده
 - پیدایش مکتب وقوع

- (۱) پنج (۲) چهار (۳) سه (۴) دو

۲۵۸۰. کدام ویژگی‌ها، به سراینده منظومه زیر اختصاص می‌یابد؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۴۱۷۰۶۵۴»**

- «ما در عصر احتمال به سر می‌بریم / در عصر شک و شاید / از هر طرف که باد بپاید...»
- (۱) شاعر و نویسنده انقلاب که جایگاه خویش را در شعر انقلاب تثبیت کرد. نثر وی ساده، اما عمیق و عاطفی است.
 - (۲) از شاعران نواندیش و معروف شعر انقلاب و مجموعه شعر «دری به خانه خورشید» از سروده‌های اوست.
 - (۳) معنی‌گریزی از ویژگی‌های شعری اوست و این ویژگی در «خواب ارغوانی» به چشم می‌خورد.
 - (۴) از پیش‌تازان شعر مذهبی قبل از انقلاب است. اشعار سپید او نیز قابل توجه‌اند.

۲۵۸۱. کدام سروده «فاقد» مجاز است؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۴۱۱۰۶۵۵»**

- (۱) آن مرغ که در ابر سفر می‌کرد / آن بذر که در خاک چمن می‌شد / با هر نفسی مژده دیدار تو می‌آورد
- (۲) دشمنی دل‌ها را با کین خوگر کرد / دست‌ها با دشنه همدستان گشتند / و زمین از بدخواهی به ستوه آمد
- (۳) تا پیکر زمین و زمان شست‌وشو شود / در جویبار نغمه نغز چکاوکی / از سنگ تا ستاره و از زهره تا زمین
- (۴) و اینک من که بر لب‌های رنگ‌افسوده خاموش / شکفت غنچه‌های خنده‌تان را دوست می‌دارم / چو شیرین خنده‌های باغ

۲۵۸۲. در کدام بیت «تشبیه» کمتری می‌توان یافت؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۴۱۱۰۶۵۶»**

- (۱) کرده چوگان از کمند زلف مشک‌افشان خویش
- (۲) عارضش غرق عرق از می ولی با رنگ و بوی
- (۳) در هوای آتش رخسار چون گلنار تو
- (۴) در دل ابن یمین مهر رخ چون ماه تو
- گوی دل‌ها را ز غم در اضطراب انداخته
- بود گویی سیب سرخ اندر گلاب انداخته
- من چو نیلوفر سپر بر روی آب انداخته
- گنج آباد است در کنج خراب انداخته

۲۵۸۳. تعداد استعاره‌های کدام بیت در مقابل آن نادرست آمده است؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۴۱۱۰۶۵۷»**

- (۱) چو برزد بامدادان خازن چین
- (۲) بدان که بوی تو آورد صبحدم بادم
- (۳) لؤلؤ ز صدف خیزد وین طرفه که هر ساعت
- (۴) دو گل را به دو نرگس خواب‌دار
- به درج گوهرین بر قفل زرین (مصرحه ۳ تا)
- وگر نه از چه سبب دل به باد می‌دادم (مکنیه ۲ تا)
- از لعل گهرپوشش لؤلؤی تر انگیزد (مصرحه ۴ تا)
- همی شست تا شد گلان آبدار (مصرحه ۳ تا)

۲۵۸۴. آرایه‌های بیت زیر کدام‌اند؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۴۰۰۰۶۵۸»**

- «بوی تو چون شنید ز گل عندلیب مست چندان کشید ناله که آواز او گرفت»
- (۱) حس آمیزی - استعاره مصرحه - ایهام تناسب - حسن تعلیل
 - (۲) استعاره مکنیه - جناس - کنایه - ایهام تناسب
 - (۳) حس آمیزی - مجاز - ایهام - حسن تعلیل
 - (۴) استعاره - جناس - ایهام - مجاز

۲۵۸۵. در کدام بیت آرایه «موازنه با مجاز، استعاره، تشبیه و کنایه» همراه شده است؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۴۰۰۰۶۵۹»**

- (۱) هم سلسله بر گردن زان کاکل پیچانم
- (۲) از روی تو کی شد که بر آتش ننشستم
- (۳) اگر آبم نرنی آتش خرمن سوزم
- (۴) خسرو ملک جهانم من که در جنت غلامم
- هم غالیه در دامن زان سنبل پرچینم
- وز نور تو کی بود که در نار نبودم
- ور خموشم نکنی شعله عالم گیرم
- خواجه آزادگانم من که در بندت اسیرم

تیپ‌شناسی تست‌های ترکیبی آرایه

تو این بخش، قصد داریم چهار تیپ رایجی رو که تو سؤالات ترکیبی آرایه وجود داره، بررسی کنیم و از هر کدوم یه نمونه هم ببینیم تا با آمادگی بیشتر و دید بازتری با تست‌های آرایه مواجه بشیم.

الف) آرایه در گزینه

- در این تیپ سؤالات، یک بیت را در صورت سؤال می‌بینی و در هر گزینه، یک یا چند آرایه.
- یک تا پنج آرایه در هر گزینه قرار داده می‌شود.
- بهترین روش حل تست، رد گزینه است.

نمونه تست:

آرایه‌های بیت «تا با کمان ابرو بنشست در کمینم / در خون خویش بنشانند از تیر دل نشینم»، کدام است؟
(۱) استعاره، مجاز، تلمیح، ایهام (۲) تشبیه، جناس، کنایه، ایهام (۳) استعاره، اغراق، جناس، پارادوکس (۴) جناس، تشبیه، ایهام تناسب، مجاز (خارج ۹۸)

تست را چطور حل کنیم؟
تشبیه: کمان ابرو (ابرو مانند کمان است.) / جناس: کمان و کمین / کنایه: «در خون نشستن» کنایه از کشته شدن / ایهام: دل نشین: ۱. در دل فرو رفته ۲. مطلوب و دوست‌داشتنی بنابراین گزینه ۲، درست است.

ب) آرایه در سؤال

- در این تیپ سؤالات، چند آرایه را در صورت سؤال می‌بینی و در هر گزینه یک بیت.
- حداقل دو آرایه در صورت سؤال قرار داده می‌شود.
- بهترین روش حل تست، رد گزینه است.

نمونه تست:

۱. در همه ابیات، آرایه‌های «کنایه» و «ایهام»، هردو، وجود دارند: به جز

۱) من به بوی توام ای دوست هواخواه بهار	کز نسیمش به دماغم همه بوی تو رسد
۲) ز حسرت لب شیرین هنوز می‌بینم	که لاله می‌دمد از خون دیده فرهاد
۳) من همان روز ز فرهاد طمع ببریدم	که عنان دل شیدا به کف شیرین داد
۴) خیال شهنشاهی پخت و ناگه شد دل مسکین	خداوندانگه دارش که بر قلب سواران زد

تست را چطور حل کنیم؟

ایهام: — / کنایه: «طمع بریدن» کنایه از ناامید شدن است. / «عنان به کسی دادن» کنایه از اختیار دادن است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ ایهام — بو: ۱. رایحه ۲. آرزو، امید / کنایه — «هواخواه کسی بودن» کنایه از طرفدار کسی بودن است. ۲ ایهام — شیرین: ۱. معشوق فرهاد ۲. نوعی مزه / کنایه — «لاله از خون دمیدن» کنایه از گریستن بسیار است. ۴ ایهام — قلب: ۱. میانه سپاه ۲. دل / کنایه — «خیال پختن» کنایه از آرزوی چیزی را داشتن است. بنابراین گزینه ۳، درست است.

ج) آرایه مقابل گزینه

- در این تیپ سؤالات، در هر گزینه یک بیت می‌بینی و مقابل آن یک یا دو آرایه.
- معمولاً دو آرایه در مقابل هر گزینه قرار داده می‌شود.
- بهترین روش حل تست، رد گزینه است.

نمونه تست:

آرایه‌های مقابل همه ابیات کاملاً درست است: به جز

۱) ای رقیب ار نگشایی در دلبند به رویم	اینقدر بازنمایی که دعا گفت فلانت (ایهام تناسب، حسن تعلیل)
۲) نه من انگشت‌نمایم به هواداری رویت	که تو انگشت‌نمایی و خلایق نگران (ایهام، کنایه)
۳) گر تو خواهی که یکی را سخن تلخ بگویی	سخن تلخ نباشد چو برآید به دهانت (اغراق، حسن آمیزی)
۴) در اندیشه بستم قلم و هم شکستم	که تو زیباتر از آنی که کنم وصف و بیانت (لف و نشر، استعاره)

تست را چطور حل کنیم؟

حسن تعلیل: — / ایهام تناسب ← بازنمایی: ۱. نشان دهی (معنی درست) ۲. باز کنی (تناسب با در / معنی نادرست)

بررسی سایر گزینه‌ها: ۳ ایهام ← نگران: ۱. مضطرب ۲. نگاه‌کننده / کنایه ← «انگشت‌نما بودن» کنایه از مشهور بودن به چیزی است. گزینه ۳ اغراق ← شیرینی دهانت آنقدر زیاد است که سخن تلخت را هم شیرین می‌کند. / حس‌آمیزی ← سخن تلخ گزینه ۴ لف و نشر ← اندیشه و وهم: لف‌ها، وصف و بیان: نشرها / استعاره ← در اندیشه (اضافه استعاری)

بنابراین گزینه «۱» درست است.

د الفبایی

در این تیپ سؤالات، چند آرایه را در صورت سؤال می‌بینی و چند بیت که به ترتیب الفبا آمده‌اند. باید بیت‌ها را بر اساس آرایه‌های مشخص شده، مرتب کنی. حداقل سه آرایه و سه بیت در سؤال قرار داده می‌شود. بهترین روش حل تست، رد گزینه است.

نمونه تست:

آرایه‌های «اغراق، تشبیه، حس‌آمیزی، حسن تعلیل، کنایه» به ترتیب، در کدام گزینه آمده است؟

(انسانی ۹۹)

الف) تو کز سنگین رکابی لنگری، سامان کشتی کن
ب) کامت شکرین باد که هر رخنه‌ای از دل
ج) ریحان که رخ گلشن از او تازه و تر بود
د) شد شوق من به الفت لیلی یکی هزار
ه) بوی خوش آهوی تو بر دشت گذر کرد
و) که بر خار و خس ما هر کفی ساحل تواند شد
ز شیرین ز شکر خند تو چون کنج دهن شد
از تازگی خط تو تقویم کهن شد
هر وحشی که با من دیوانه رام شد
داغ جگر لاله‌ستان ناف ختن شد

۱) ج، د، الف، ب، ه ۲) د، ه، ب، الف، ج ۳) د، ج، ب، ه، الف ۴) ه، ب، د، ج، الف

تست را چطور حل کنیم؟

اغراق (بیت د): هزاران برابر شدن شوق / تشبیه (بیت ج): «تو» به «ریحان» تشبیه شده و از آن برتر هم دانسته شده است. / حس‌آمیزی (بیت ب): شکر خند / حسن تعلیل (بیت ه): علت سیاهی گل لاله از ناف آهوی تو بود. / کنایه (بیت الف): «سنگین رکاب» کنایه از غافل است. بنابراین گزینه «۳» درست است.

آرایه‌های
جامع

آزمون آرایه‌های ترکیبی (تیپ الف)

۲۶۰۳. در بیت «دامن دوست به دست آر و ز دشمن بگسل / مرد یزدان شو و فارغ گذر از اهرمنان» همه آرایه‌های ادبی کدام گزینه یافت می‌شود؟ (انسانی ۹۰)

۱) کنایه - جناس - استعاره - تضاد
۲) متناقض‌نما - کنایه - تلمیح - جناس
۳) تضاد - جناس - اسلوب معادله - استعاره
۴) جناس - استعاره - تشبیه - متناقض‌نما

۲۶۰۴. آرایه‌های بیت «از بس که با جان و دلم ای جان و دل آمیختی / چون نکبت از آغوش گل بوی تو خیزد از گلم» کدام‌اند؟ (انسانی ۹۱)

۱) استعاره، تشبیه، تشخیص، جناس، مجاز
۲) استعاره، مراعات‌نظیر، جناس، ایهام، کنایه
۳) تشبیه، کنایه، تشخیص، ایهام، حس‌آمیزی
۴) مراعات‌نظیر، ایهام تناسب، نغمه حروف، تضمین

۲۶۰۵. کدام آرایه‌ها در بیت «ذره را تا نبود هفت عالی، حافظ / طالب چشمه خورشید درخشان نشود» وجود ندارند؟ (انسانی ۸۸)

۱) استعاره و تشبیه ۲) ایهام و تناقض ۳) تشبیه و حسن تعلیل ۴) نغمه حروف و تشخیص

۲۶۰۶. در بیت «از چنگ غم خلاص تمنا کنم ز دهر / کافغان به نای حلق چوارغن (نوعی ساز) در آورم» کدام آرایه‌های ادبی «تماماً» یافت می‌شود؟ (انسانی ۹۱)

۱) استعاره، ایهام، تضاد، مجاز
۲) استعاره، ایهام تناسب، حسن تعلیل، مجاز
۳) تشخیص، ایهام، تشبیه، کنایه
۴) تشخیص، تشبیه، استعاره، ایهام تناسب

۲۶۰۷. آرایه‌های بیت «طبع تو سیر آمد از من جای دیگر دل نهاد / من که را جویم که چون تو طبع هر جاییم نیست» کدام است؟ (انسانی ۹۰)

۱) تشبیه، مجاز، کنایه، جناس
۲) تشخیص، استعاره، تشبیه، حسن تعلیل
۳) کنایه، جناس، حسن تعلیل، مراعات‌نظیر
۴) تشبیه، استعاره، مجاز، لف و نشر

۲۶۰۸. آرایه‌های بیت «دهر سیه کاسه‌ای است ما همه مهمان او / بی‌نمکی تعبیه است در نمک خوان او» کدام است؟ (انسانی ۹۰)

۱) کنایه، تشبیه، پارادوکس، استعاره
۲) کنایه، ایهام تناسب، تضاد، تشخیص
۳) استعاره، کنایه، تضاد، اسلوب معادله
۴) تشبیه، پارادوکس، مراعات‌نظیر، ایهام تناسب

۲۶۰۹. آرایه‌های بیت زیر، کدام است؟ (انسانی ۸۹)

«وصل او خواب خوشی بود که می‌دیدم دوش مرغ شب لال شوی، بانگ تو بیدارم کرد»
۱) ایهام، تشخیص، حسن تعلیل ۲) استعاره، حسن تعلیل، تضاد ۳) تضاد، تشخیص، مراعات‌نظیر ۴) کنایه، استعاره، ایهام

۲۶۱۰. آرایه‌های «سرم هنوز چنان مست بوی آن نفس است / که بوی عنبر و گل ره نمی‌برد به مشام» در کدام گزینه «تماماً» درست است؟ (زبان ۹۱)
- (۱) کنایه، مجاز، حسن تعلیل (۲) جناس، کنایه، پارادوکس (۳) کنایه، اسلوب معادله، مجاز (۴) تشبیه، اغراق، اسلوب معادله
۲۶۱۱. آرایه‌های بیت «به مهلتی که سپهرت دهد ز راه مرو / تو را که گفت که این زال ترک دستان گفت» در کدام گزینه «تماماً» درست آمده است؟ (زبان ۹۱)
- (۱) استعاره، ایهام تناسب، کنایه (۲) تشخیص، اسلوب معادله، حسن تعلیل (۳) ایهام تناسب، کنایه، اسلوب معادله (۴) تلمیح، استعاره، حسن تعلیل
۲۶۱۲. آرایه‌های بیت «خشت زیر سر و بر تارک هفت اختر پای / دست قدرت نگر و منصب صاحب‌جاهی» در کدام گزینه تماماً درست است؟ (هزار ۹۱)
- (۱) استعاره، جناس، کنایه، پارادوکس (۲) استعاره، تضاد، تشبیه، مراعات‌نظیر (۳) تشبیه، جناس، تشخیص، مجاز (۴) تضاد، مراعات‌نظیر، حسن تعلیل، مجاز

آزمون آرایه‌های ترکیبی (تیپ ب)

۲۶۱۳. در کدام بیت، همه آرایه‌های «جناس ناقص، تضاد، تشبیه، کنایه و مراعات‌نظیر» به کار رفته است؟ (انسانی ۸۵)
- (۱) چل سال بیش رفت که من لاف می‌زنم (۲) در زیر بار عشق تو از پا درآمدم (۳) با من مگوی جز صفت سرو قامتت (۴) دایم ز عکس عارض مه‌پیکرت مرا
۲۶۱۴. در کدام بیت، آرایه «تشبیه، جناس و تلمیح» مشهود است؟ (انسانی ۸۶)
- (۱) تو در حسن، لیلای خرگه‌نشینی (۲) گر بوسه‌ای توان زد یا قوت آن دو لب را (۳) خاک سر راهت شدم ای لعبت چالاک (۴) چرا به سر نهد دهد صبا افسر
۲۶۱۵. در کدام گزینه، هر سه آرایه «استعاره، جناس تام و کنایه» به کار رفته است؟ (انسانی ۸۲)
- (۱) روی جانان طلبی، آینه را قابل ساز (۲) هنوز از دهن بوی شیر آیدش (۳) دست از مس وجود چو مردان ره بشوی (۴) از مکافات عمل غافل مشو
۲۶۱۶. در کدام بیت، همه آرایه‌های «استعاره، تشبیه، کنایه» به کار رفته است؟ (انسانی ۸۵)
- (۱) پیوند دوستداری من سست کی شود (۲) سیری ز مال نیست تهی چشم حرص را (۳) قطع امید کرده نخواهد نعیم دهر (۴) مجوی شربت وصل از بتان که این مردم
۲۶۱۷. در کدام بیت، هر سه آرایه «جناس، تشبیه و پارادوکس» موجود است؟ (انسانی ۸۷)
- (۱) الف قدّ تو پیش همه مقبول افتاد (۲) شکسته رنگی من عشق را به رحم آورد (۳) هرچه ز نیک و بد است چون همه در دست اوست (۴) برگ من بی‌برگی است و بار، بار خاطر است
۲۶۱۸. در کدام بیت همه آرایه‌های «استعاره، کنایه، مراعات‌نظیر» وجود دارد؟
- (۱) این همه بیننده ز نزدیک و دور (۲) نرگس من چشم و چراغ چمن (۳) از صفت قامت من کوتاهی (۴) طلعت من خواسته از مه خراج
۲۶۱۹. در کدام بیت همه آرایه‌های «کنایه - جناس - استعاره - تشخیص - تشبیه» به کار رفته است؟ (انسانی ۸۵)
- (۱) چرخ مینا شکند شیشه عمر تو به سنگ (۲) پیر خمار تو را خشت سر خم نکند (۳) تو بدین لعل گهربار که داری حیف است (۴) چشم دارم ز لب لعل تو من ای ساقی!
۲۶۲۰. در کدام بیت همه آرایه‌های «تشبیه، جناس، کنایه، استعاره، تضاد، تشبیه، کنایه و مراعات‌نظیر» به کار رفته است؟ (انسانی ۸۵)
- (۱) کز چاکران پیر مغان کمترین منم (۲) آخر به رگم دشمنم ای دوست دست گیر (۳) زیرا که نیست جز سخن راست دلپذیر (۴) جانی مصور است در آیینۀ ضمیر
۲۶۲۱. در کدام بیت، همه آرایه‌های «تشبیه، جناس، کنایه، استعاره، تضاد، تشبیه، کنایه و مراعات‌نظیر» به کار رفته است؟ (انسانی ۸۵)
- (۱) تو در حسن، لیلای خرگه‌نشینی (۲) گر بوسه‌ای توان زد یا قوت آن دو لب را (۳) خاک سر راهت شدم ای لعبت چالاک (۴) چرا به سر نهد دهد صبا افسر
۲۶۲۲. در کدام بیت، همه آرایه‌های «تشبیه، جناس، کنایه، استعاره، تضاد، تشبیه، کنایه و مراعات‌نظیر» به کار رفته است؟ (انسانی ۸۵)
- (۱) کز چاکران پیر مغان کمترین منم (۲) آخر به رگم دشمنم ای دوست دست گیر (۳) زیرا که نیست جز سخن راست دلپذیر (۴) جانی مصور است در آیینۀ ضمیر

پایه یازدهم درس سوم

۷۹۰. تشبیهی که فقط دورکن اصلی «مشبه» و «مشبه‌به» دارد، «فشرده» است و چنانچه هر چهار رکن و یاسه رکن داشته باشد، «تشبیه گسترده» نامیده می‌شود.
۷۹۱. باغ طبع: طبع شاعر مانند باغ است. «حاصل دوستی» و «فروزش صاعقه» عادی هستند و آرایه‌ای ندارند. «دست آسمان» اضافه استعاری است. (آسمان مثل انسانی فرض شده که دست دارد).

۷۹۲. «غم دل»، «دست شکوه» و «دوش ناله» تشبیه نیستند؛ اما در گزینه «۴» (بار غم)، «غم» به «بار» تشبیه شده است.

۷۹۳. «زانوی تعب» اضافه تشبیهی نیست؛ چرا که نمی‌توانیم بگوییم «تعب مانند زانو است» یا برعکس.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱. الماس آب دیده ← «آب دیده» به «الماس» ۳. سراج دل ← «دل» به «سراج» ۴. گوی نیکی ← «نیکی» به «گوی»

۷۹۴. گزینه اول «اضافه استعاری» (زندگی انسانی فرض شده که روح دارد) و گزینه‌های دیگر «اضافه تشبیهی» هستند. «خواری» به «جامه»، «اندوه» به «جرعه» و «باد» به «تیر» تشبیه شده است.

۷۹۵. در این گزینه تمام ترکیبها «اضافه تشبیهی» هستند که طی آن کلمه‌های دوم (مضاف‌الیه) به کلمه اول (مضاف) تشبیه شده‌اند. (نبات مانند بنات است)، (مکاشفت مانند بحر است)، (زمین مانند مهد است) و (مژگان مانند تیر است).

۷۹۶. در این ترکیبات مشبه‌به حضور ندارد؛ بلکه یکی از وابسته‌های آن آمده است. ریشه جهل: جهل مانند درختی است که ریشه دارد. / پر خیال: خیال مانند پرنده‌ای است که پرواز می‌کند. / پای افکار: افکار مانند انسانی است که پا دارد. به این نوع ترکیبات، اضافه استعاری می‌گوییم؛ چون به جای مشبه‌به عضوی یا ویژگی از آن عاریه (امانت) آورده شده است.

۷۹۷. دود آه: آه مانند دود است. / بذر محبت: محبت مانند بذر است. / شراب وصل: وصل مانند شراب مست‌کننده است. / سیل حوادث: حوادث مانند سیلی ویرانگر است. / محراب ابرو: ابروی یار چون محراب قوسی شکل است. / تیر نگاه: نگاه یار چون تیری اثر می‌کند. / ناوک مژگان: مژگان یار چون ناوک (تیر آهنین) اثرگذار است. سایر ترکیبات اضافه استعاری هستند.

۷۹۸. در این بیت یک ترکیب اضافی وجود دارد که بر اساس تشبیه شکل گرفته است و اصطلاحاً به آن «اضافه تشبیهی» یا «تشبیه فشرده» می‌گوییم. پیرزن عشوه‌گر دهر: دهر (روزگار) مانند پیرزنی عشوه‌گر است. عبارت «این عروسی است» هم تشبیه دارد؛ اما اضافه تشبیهی نیست. (این دهر مانند عروسی است که).

۷۹۹. بررسی گزینه‌ها: ۱. قهوه‌خانه گرم و روشن بود، همچون شرم. ۲. شیئه چند اسب بی‌شکیب، سکوت شب را در هم می‌شکست. اصلاً تشبیه ندارد. ۳. سوسوی چند مشعل، پرده سیاه شب را می‌درید. (شب مانند پرده سیاه است). ۴. چاه چنان ژرفی و پهنانش، بی‌شرمیش ناباور (چاهی که ژرفایش مانند بی‌شرمیش، ناباورانه بود).

۸۰۰. بررسی سایر گزینه‌ها: ۲. یک اضافه تشبیهی به کار رفته است: «زورق حیات» حیات مانند زورق است (زورق: قایق) ۳. ستارگان مانند چراغ نیم‌مرده شبانان هستند. ۴. ماه چون مشعل آسمانی است.

۸۰۱. بررسی گزینه‌ها: ۱. «آتش نخوت و آتش غرور» و «خرمن اعمال» اضافه تشبیهی هستند؛ ۳ تشبیه ۲. «تیه گمراهی» اضافه تشبیهی است، «گمراهی مانند تیه است». (تیه: بیابان) ۱ تشبیه ۳. «حصار بردباری» اضافه تشبیهی است، بردباری مانند حصار است؛ ۱ تشبیه ۴ تشبیهی وجود ندارد.

۸۰۲. ایام گل چو عمر به رفتن شتاب کرد.

مشبه ادات مشبیه وجه شبه

بررسی سایر گزینه‌ها: ۲. «تو» به عنوان «مشبه» به سه چیز تشبیه شده است: ۱. تو (مانند) سرو جویبار هستی ۲. تو (مانند) لاله بهار هستی ۳. تو (مانند) حور دلربا هستی. ۳. دشت و راغ (صحرا) چو دریای خون شد، جهان چون شب، تیغ‌ها چون چراغ، سه‌تا تشبیه که «وجه شبه» ندارند. ۴. در این گزینه که مولوی از زبان

۷۸۰. اولاً هر دو قسمت جای خالی معادل هم هستند؛ ثانیاً آن را با مصراع اول یا ریتم شعر مقایسه می‌کنیم.

هم	عا	ر	قا	ن	عا	شق	دا	تن	د	حا	ل	مس	کین
گر	عا	ر	قی	---	---	---	یا	عا	ش	قی	---	---	---
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-

ن عا شق: U - / - پ داند: U - -

ل مس کین: U - / - پ نا لد: U - -

۷۸۱. وزن بیت گزینه «۴» از سه پایه آوایی ۴ هجایی و یک پایه آوایی ۳ هجایی است: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱. مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن ۲. مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن ۳. مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

۷۸۲. کد پاسخ تصویری ۱۱۰۲۰۱۶۴ گزینه «۲» را باید ۴ تا و ۳ تا جدا کنیم: -U - / -U - / -U - / -U - / -U -

ابیات سایر گزینه‌ها ۴ تا ۴ تا جدا می‌شوند.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱. -U -U / -U -U / -U -U / -U -U / -U -U

۳. -U - / U -U / -U - / U -U / -U - / U -U

۴. -U -U / -U -U / -U -U / -U -U / -U -U

۷۸۳. کد پاسخ تصویری ۱۱۰۲۰۱۶۵ پایه‌های آوایی این بیت را هم می‌توان ۳ تا ۴ و هم ۴ تا ۳ جدا کرد؛ اما در این تست ۳ تا ۴ تا جدا شده است.

گر	دست	ذ	قد	رو	زی	در	یا	ت	س	رق	شا	نم
هر	چند	ن	ثا	رت	را	لا	یق	ن	ب	ود	جا	نم
-	-	U	-	-	-	-	-	U	U	-	-	-

۷۸۴. مفهوم صورت سؤال: باد نوری دل را زنده می‌کند.

مفهوم بیت گزینه «۲»: دل مرده از باد صبا زنده نمی‌شود (استفهام انکاری است).
بررسی سایر ابیات: ۱. باد بهاری جان را تازه می‌کند. ۳. باد سحری دل را زنده می‌کند. ۴. باد سحری بوی یار می‌دهد.

۷۸۵. مفهوم مشترک: درخواست عشق و درخواست کلام تأثیرگذار از خداوند (در بیت «۲» نفاذ هم‌خانواده با نفوذ و به معنای تأثیر است).

بررسی سایر ابیات: ۱. طلب راهنمایی خداوند ۳. حاضر بودن خداوند و غایب بودن مردم ۴. عدم غفلت از دشمن

۷۸۶. کد پاسخ تصویری ۱۱۰۲۰۱۶۶ مفهوم مشترک: عاشقان خودشان نمی‌خواهند از بند معشوق فرار کنند.

بررسی سایر ابیات: ۱. فرار از بند عجیب است و مردن در بند عجیب نیست. ۲. برای گرفتار کردن عاشقان بند لازم نیست، آن‌ها با بوی یار گرفتار می‌شوند. ۴. عاشقان نمی‌توانند از بند یار خلاص شوند.

۷۸۷. کد پاسخ تصویری ۱۱۰۲۰۱۶۷ مفهوم مشترک: گدایی و فقر بالاتر از سلطنت و دولت است.

مفهوم بیت گزینه «۱۱»: عنایت معشوق به عاشق

۷۸۸. مفهوم مشترک سایر گزینه‌ها: غیرعاشق حال عاشق را درک نمی‌کند و نباید با او درباره سختی عشق صحبت کرد.

۷۸۹. کد پاسخ تصویری ۱۱۰۲۰۱۶۸ بررسی ابیات: الف ای یار به ما نگاه کن، نگاه تو مرهم است و در عین حال ما را مجروح رها کرده‌ای. ب دیدن یارن، برای اهل دل، مرهم زخم‌هاست. (طراح احتمالاً فکر کرده است که اهل دل زخم می‌زنند و دیدار خودشان مرهم است!) ج دل مجروح عشق درمانی ندارد، نه می‌تواند بایستد نه می‌تواند فرار کند. د زخمی که یار بزند خوب است چون خود یار بر آن مرهم می‌گذارد. ه یار دل ما را زخمی کرده است و خودش نیز مرهم زخم است.

۸۰۹. ۱ «چهره چون آفتاب تو، آفتاب «مشبهه» است و چهره «مشبه» و خبری از روشنایی که «وجهشبه» است، نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۲ «من در کوی او چون نسیم، افتان و خیزان بوده‌ام» افتان و خیزان، وجهشبه است. ۳ «تو مانند کعبه هستی و عزیز بودن و پیمودن جهان برای وصال وجهشبه است. ۴ «تو چون چراغ آتشین زبان و دل‌سیاهی» دل‌سیاه، وجهشبه است. «تو مانند آسیا تردامن هستی» تردامن، وجهشبه است.

۸۱۰. ۴ «کد پاسخ تصویری ۱۱۰۳۰۱۶۹» در این گزینه ادات و وجهشبه نیامده است: خم ابروی زیبارویان قبله من است. خم ابرو (مشبه)، قبله (مشبهه)

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ آدمی (مشبه)، دزد (مشبهه)، چون (ادات)، ردپایی گذارد (وجهشبه) ۲ تو (مشبه)، پرتو (مشبهه)، مائی (ادات)، لطافت و رقصیدن (وجهشبه) ۳ آهوی ختن (مشبه)، باد (مشبهه)، چون (ادات)، یک لحظه نیاساید (وجهشبه)

۸۱۱. ۴ «مشبهه محذوف در بیت صورت سؤال، «ابر» است که در بیت گزینه «۴» آمده است. البته بیت صورت سؤال در کتاب نظام قدیم وجود داشته و دانش‌آموزان راحت‌تر تشخیص می‌دادند.

۸۱۲. ۴ «کد پاسخ تصویری ۱۱۰۳۰۱۷۰» واژه «چون» در مصراع دوم بیت به معنی «چگونه» است. چون کند اندر او همی. پرواز: چگونه در آسمان پرواز می‌کند. **ادات تشبیه در سایر گزینه‌ها:** ۱ گفتی ۲ وار ۳ نظیر

نکته: ادات تشبیه به شکل حرف، فعل یا وند می‌تواند بیاید.

۸۱۳. ۳ «کد پاسخ تصویری ۱۱۰۳۰۱۷۱» مبنای طراحی این سؤال نادرست می‌نماید! به نظر می‌آید منظور طراح این بوده که «چند بیت از ابیات زیر وجهشبه دارند» **بررسی وجهشبه در سایر ابیات:** الف روی نمایاندن و از نقاب بیرون آمدن / آب از سر گذشتن ب در آب دادن (تن مرا مانند شکر در آب دادی و منحل کردی) د درفشان بودن و از دود داغی به دل داشتن

۸۱۴. ۴ «کد پاسخ تصویری ۱۱۰۳۰۱۷۲» در گزینه «۴»، «رخ» به «آیین» تشبیه شده است: اما ادات تشبیه وجود ندارد. (وجهشبه: روشنی)

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ مشبه: شب هجران یار / مشبهه: بخت سیاه شاعر / ادات: چو / وجهشبه: تازی و سیاهی ۲ مشبه: لب یار / مشبهه: می / ادات: گون / وجهشبه: مستی طلب کردن ۳ بهتر است ابتدا بیت را معنی کنیم ← من به‌خاطر ساز تو مانند زهره، میل به رقصیدن پیدا می‌کنم. مشبه: من / مشبهه: زهره / ادات: چون / وجهشبه: برانگیخته شدن حس رقص (به رقص آمدن)

۸۱۵. ۲ «کد پاسخ تصویری ۱۱۰۳۰۱۷۳» **بررسی ابیات:** الف ادات تشبیه ندارد. («چو» به معنای «وقتی که» است.) ب تن من همچو شکر در میان شیر در گذار است. ج چشم آهوانه تو مست شیرگیر است. («انه» ادات است و «مست شیرگیر» وجهشبه است.) د ادات تشبیه ندارد. («چون» به معنای «وقتی که» است.) ه من جان می‌دهم پروانه‌وار (وار» ادات است و «جان می‌دهم» وجهشبه)

☆ **حواستون باشه:** وقتی قراره همهٔ ارکان تشبیه رو داشته باشیم، نیازی نیست «مشبه» و «مشبهه» رو پیدا کنیم چون اینا که صد درصد هستن و آگه نباشن تشبیه نداریم! پس باید فقط به دنبال «وجهشبه» و «ادات» بگردیم.

۸۱۶. ۲ «کد پاسخ تصویری ۱۱۰۳۰۱۷۴» **وجهشبه‌ها:** بیت «۱»: من مانند چوگان سرگشته به پای سمند (اسب) تو هستم / من مانند گوی می‌افتم و می‌گردم به پهلوی / بیت «۲»: وجهشبه ندارد. / بیت «۳»: چشم من مانند جویبار است (جویبار دیده) که در کنار آن سروی وجود دارد.

ادات‌ها: بیت «۱»: چو / چون / بیت «۲»: فام / بیت «۳»: آسا (در این بیت «چون» به معنای «وقتی که» آمده است.)

نکته: این برای بار دوم است که کنکور برای اضافهٔ تشبیهی (اینجا جویبار دیده) وجهشبه در نظر می‌گیرد. یادت باشد که این ممکن است.

حضرت علی (ع) سخن می‌گوید، از تشبیه‌هایی که به‌کار رفته‌اند «ادات تشبیه» و «وجهشبه» حذف شده است، به این صورت: که نیم (من مانند گاه سبک و ناپایدار نیستم)، کوهم ز صبر و حلم و داد (من از جهت صبر و... مانند کوه هستم) «چون» هم در مصراع دوم قید پرسش است به معنی «چگونه»: بد نیست به معنی این بیت هم اشاره کنیم: من مانند گاه نیستم، من مانند کوه، صبور و استوار هستم، چگونه تندباد (طوفان) می‌تواند کوه را جابه‌جا کند.

۸۰۳. ۳ **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ دهر را به مرکب (هرچه بر آن سوار شوند، مانند اسب و...) تشبیه کرده‌اند، «مانند» هم یعنی «مانند است، شبیه است». ۲ «ستاره را به زر گدازیده» تشبیه کرده است که ادات تشبیه «چون» به‌خوبی این تشبیه را مشخص می‌کند. ۴ «گیتی را مانند بندهٔ بدخو می‌داند» «چو» در مصراع دوم حرف ربط است. واژه «چون» زمانی ادات تشبیه محسوب می‌شود که معنی «مثل و مانند» داشته باشد. بنابر قانون فوق، حق نداریم در گزینه «۳» «چون» را «ادات تشبیه» حساب کنیم. «چون» در بیت گزینه «۳» «قید پرسشی» است، به معنی «چگونه».

۸۰۴. ۱ «زبان، زبان است» تشبیه ندارد و امری واقعی است: اما به‌جای زبان باید گفت زبان‌بار. **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۲ عشق مانند سیمرغ است. ۳ روبهان مرده را شیران کند (مثل شیران می‌کند) ۴ بند و زندان لباس، اضافهٔ تشبیهی، لباس مانند بند و زندان است / روی زمین گو خار باش (مثل خار باش)

۸۰۵. ۲ **بررسی گزینه‌ها:** ۱ رخسار به ایمان (در روشنایی) و زلف به کفر (در سیاهی) تشبیه شده است.

۲ گوهرشناسان راز مانند صدف هستند که لؤلؤ از دهانشان می‌ریزد.

۳ **من چون شاخ تشنه در بهاران هستم / تو همچون هوای ابر و باران هستی**

نکته: البته «تشنه» در اینجا می‌تواند وجهشبه محسوب شود: اما معمولاً طراحان صفت مشبهه را به‌عنوان وجهشبه نمی‌گیرند.

۴ **برق در برابر شوق من مانند شرارهای بیشتر نیست.**

شعله مانند طفل نی‌سواری بیشتر نیست.

۸۰۶. ۳ **بررسی عبارت‌ها:** الف مشبهه: باره / مشبهه: باد / ادات: به کردار (فاقد وجهشبه) ب مشبه: من (شناسهٔ فعل) / مشبهه: دیگ / ادات: به‌سان / وجهشبه: جوش زدن ج مشبه: پایهٔ قدر ناز / مشبهه: قد خود / ادات: چون / وجهشبه: بلند بودن د بین دو مصراع ارتباط تشبیهی وجود دارد اما ادات و وجهشبه مشخص نیست.

۸۰۷. ۴ اول هر چهار بیت را مرتب می‌کنیم و سپس به‌ترتیب ادات تشبیه، مشبهه، مشبه و وجهشبه را مشخص می‌کنیم.

بررسی گزینه‌ها: ۱ پیکر عریان دهقان همچو مرغ نیم‌بسمل لرزد.

۲ **دل مانند سپند (اسفند) غیر از دود ریشه‌ای ندارد.**

۳ **مادر دانا چونان فرشته بر سر او سایه گستر است.**

۴ **زن، کشتی است (زن مانند کشتی است) و مرد کشتی‌بان**

(مرد مانند کشتی‌بان است.)

۸۰۸. ۲ آن کسی (مشبه)، حباب (مشبهه)، مانند (ادات)، سرانداز شدن و فارغ‌دل بودن (وجهشبه). **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ وجهشبه ندارد. ۳ جهان (مشبه)، بیشه (مشبهه)، چو (ادات) ولی وجهشبه که تاریکی است ذکر نشده است. ۴ مو (مشبه)، شیر (مشبهه)، چون (ادات)، سفیدی (وجهشبه) ذکر نشده است.

۸۱۷. ۱ **کد پاسخ تصویری ۰۲۱۰۱۷۵** کلمات قافیه «آب - خواب» هستند.

تشبیه بیت را که بررسی کنیم می‌بینیم کلمات قافیه وجه‌شبه هستند: مصراع اول: چشم من مانند لعل شیرین همه آب است (پَر آب است).

مصراع دوم: بخت من مانند چشم خسرو خواب است.

۸۱۸. ۴ **کد پاسخ تصویری ۰۲۱۰۱۷۶** واژگان قافیه در بیت گزینه «۴».

«جلوه‌گری» و «پرده‌داری» است و هر دو وجه‌شبه هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ واژگان قافیه: ساز - نغمه‌پرداز (تنها نغمه‌پرداز،

وجه‌شبه است). ۲ واژگان قافیه: دل - محمل (هیچ کدام وجه‌شبه نیستند).

۳ واژگان قافیه: دندان - تابان (هیچ کدام وجه‌شبه نیستند).

۸۱۹. ۱ رشته صبر، مقراض (قیچی) غم، آتش مهر: اضافه‌های تشبیهی /

چو شمع: تشبیه گسترده (۳ تشبیه)

بررسی گزینه‌ها: ۱ سه تشبیه موجود است. ۲ بهشت رخ: چهره یار مانند

بهشت زیباست. ۳ شب به شبه (نوعی سنگ تیره) تشبیه شده است. ۴ دو

تشبیه وجود دارد: بحر معنی (دریای معنی) - موج بقا

۸۲۰. ۳ تشبیه بلیغ اسنادی: من آن شهرم: من مثل آن شهر هستم / تو آن

گنجی: تو مثل آن گنج هستی. تشبیه بلیغ اضافی: سیلاب محبت (محبت مانند

سیلاب است). - ویرانه دل **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ چهار تشبیه بلیغ اضافی

وجود دارد. ۲ تنها یک تشبیه اسنادی هست (تو دیوان حافظی). ۴ عارض

گلگون و سنبل مشکین تشبیه هستند که ادات دارند (گون - ین).

۸۲۱. ۳ در بیت گزینه «۳» خانه دل تشبیه اضافی است و «تنگ و تاریک است»:

نسبت دادن صفت است که تشبیه نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ جهان مار است: تشبیه اسنادی ۲ خوابگاه سنجاب

(جای نرم) برای من مثل خار است. شاعر می‌گوید بدون یار هر جای گرم و

نرم برایم مثل خارستان آزاردهنده است. ۴ هر آدمی مثل سنگ خارا است.

۸۲۲. ۴ مرغ دل، دام زلف، دانه خال، طایر اندیشه و دام هوس. پنج تشبیه

بلیغ اضافی در بیت است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ خار بلا و گل چهره، دو تشبیه بلیغ دارد. ۲ سیل اشک،

خاک وجود و غبار من، سه تشبیه بلیغ اضافی دارد. ۳ قامت تو مانند سرو است

و عارض تو مانند ماه است، دو تشبیه گسترده دارد که ادات آن ذکر نشده است.

۸۲۳. ۲ **بررسی سایر ابیات:** الف دام سر زلف (سر زلف مانند دام است)

ج آتش عشق (عشق چون آتش سوزنده است) د جام وصل (وصل چون جام

شراب است) و شمشیر جفا (جفا: ستم) مثل شمشیر است).

توجه: در بیت «ب»، «دامان وصل» اضافه استعاری است.

۸۲۴. ۴ در این بیت تشبیهی وجود ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ من و تو مثل روز و شب هستیم که با هم جمع

نمی‌شوند. ۲ من و تو مثل قلب (طلای قلبی) و عیار هستیم که با هم جمع

نمی‌شوند. ۳ درد یار و دردسر مثل تقابل شراب و خمار است.

۸۲۵. ۴ **کد پاسخ تصویری ۱۱۰۳۰۱۷۷** لاله‌زار عمر: عمر چون لاله‌زار

است / گل رویت: روی تو چون گل است / بهار عمر: عمر چون بهار است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ نوش (عسل) وصال و زنبور سخن، ۲ تشبیه بلیغ

به کار رفته است. ۲ طوطی جان و قفس کام، ۲ تشبیه بلیغ به کار رفته است.

۳ تشبیه بلیغ ندارد. پروانه وصل، اضافه تشبیهی نیست. پروانه جواز، اجازه.

۸۲۶. ۴ **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ «خانه دل» اضافه تشبیهی است که «دل»

را مانند «خانه» می‌داند. ۲ «شمع رخ» اضافه تشبیهی است که «رخ» را مانند «شمع»

می‌داند. ۳ چشم شبه رنگ یعنی چشمی که رنگش مانند شبه، سیاه است.

۸۲۷. ۲ آتش دل در این بیت (و غالباً در ابیات دیگر) تشبیه نیست: زیرا

آتش (عشق) در دل موجود است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ چشم میگون (چشم یار مانند می، مست کننده

است). ۳ لب به شکر تشبیه شده است. ۴ شطرنج وفا اضافه تشبیهی است.

۸۲۸. ۱ **بررسی گزینه‌ها:** ۱ تیره شب بخت - صبح رخ: ۲ تشبیه

درخت مانند حضرت آدم بی لباس شد (در هنگام خروج از بهشت): ۱ تشبیه

۳ دوده‌های حلقه حلقه مانند خطوط مکتوب هستند: ۱ تشبیه مرکب

۴ نرگس در لاله‌ستان مانند شراب زرد در ظرف گوهردار: ۱ تشبیه مرکب

نکته: وقتی یک مجموعه به یک مجموعه تشبیه می‌شود، اجزای مجموعه را جدا نمی‌کنیم و یک تشبیه مرکب به حساب می‌آوریم.

۸۲۹. ۱ اسنادی: زلف او سلسله ابر گشت / گوی گریبان او قرص خورشید

گشت اضافی: گوی گریبان

بررسی سایر گزینه‌ها: در سایر ابیات فقط تشبیه اضافی وجود دارد.

۲ تیرباران غم - طوفان غم ۳ بازار وصل ۴ درد درد (درد مانند شراب تلخ

تهنشین شده است).

۸۳۰. ۴ «چو» در این بیت ادات تشبیه نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ لب شیرین یار مانند حلوا و شکر است بلکه از آن‌ها

شیرین تر است. ۲ چهره یار مانند گل است بلکه از آن زیباتر است و این باعث

خجالت گل می‌شود. ۳ زلف به شب تاریک تشبیه شده است.

۸۳۱. ۲ گسترده: من همچون نفس بی‌خانه هستم / بلیغ اضافی: آتش عشق /

بلیغ غیر اضافی: «شمعی» و «من پروانه‌ام» **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ بلیغ اضافی:

خورشید فیض / بلیغ غیر اضافی: جوهر لعل ناب گردد. ۳ گسترده: تو چون ابر

هر دقیقه به یک لباس درآیی / بلیغ غیر اضافی: من آسمان تو بودم ۴ گسترده:

تو همچو سحاب بر روی هوا قدم می‌زنی / بلیغ اضافی: دریای رحمت

۸۳۲. ۳ **کد پاسخ تصویری ۱۱۰۳۰۱۷۸** **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ لب و

چشم به شکر و بادام تشبیه شده است. ۲ زلف به کمند و دام تشبیه شده

است. ۴ عارض و زلف به صبح و شام تشبیه شده است.

نکته: این گونه تشبیه‌ها را باید از ارتباط کلمات و وجود وجه‌شبه میان کلمات متوجه شد: مثل دو سؤال قبلی.

۸۳۳. ۳ **کد پاسخ تصویری ۱۱۰۳۰۱۷۹** در همه ابیات تشبیه وجود

دارد: اما در بیت ۳ در مورد مشبه (او) می‌گوید که مانند یوسف زیباست بلکه از

او زیباتر است و صد نفر مانند یوسف رکابدار او هستند.

۸۳۴. ۱ تشبیه این بیت گسترده است: من مانند شهباز از بلبل‌ها گرد برمی‌آورم.

بررسی سایر گزینه‌ها: تشبیه سایر ابیات بلیغ است: ۲ سکه رخ - سکه رخ به

زر (در زردی) ۳ زنگار تجاهل - آینه دل - زنگ تهمت ۴ رخ به زر (زر رخ) -

اشک به سیم (سیم اشک) - گنج غم

نکته: غالباً وقتی تشبیه اضافی می‌آید، دیگر لازم نیست دنبال وجه‌شبه باشیم و می‌توانیم فوراً آن را بلیغ به حساب بیاوریم: البته این قضیه حتمی نیست.

۸۳۵. ۱ «دانه دل و آسیای چرخ» اضافه تشبیهی هستند.

نکته: شاعر در مصراع دوم تمثیلی آورده است که بر مبنای تشبیه است. یعنی مصراع اول به مصراع دوم تشبیه شده است. به این تشبیه «تمثیل» می‌گویند:

دانه دل در آسیای چرخ خرد نمی‌شود **مانند اینکه** گوهر (مروارید) از گردش سیلاب‌ها خرد نمی‌شود.

۸۳۶. ۳ در این منظومه پنج تشبیه وجود دارد: «هر لفظ مانند فریادی است»، «هر

شعر مانند دریایی است»، «شراب خون»، «دانه لفظ»، «این (اشک) مانند کاسه خون است».

۸۳۷. ۳ در این بیت هیچ گونه تشبیهی به کار نرفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ شاعر، عذار (چهره) معشوق را، در قالب تشبیه پنهان،

به «ماه» تشبیه کرده و از نظر زیبایی، بر آن ترجیح داده است. ۲ شاعر، معشوق را

در قالب تشبیه پنهان، به «خورشید» تشبیه کرده و به دلیل برخورداری از زیبایی‌ها

و جذابیت‌هایی چون خال و خط و زلف و دهان زیبا، بر آن ترجیح داده است.

۴ تشبیه گسترده: گر هوش چون خال باز نگردد. (مشتبه: گره / مشتبه به: خال / ادات

تشبیه: چون / وجه‌شبه: باز نگردد)

۸۴۵. ۴. بررسی سایر گزینه‌ها: ۱. اشک شاعر به ثریا تشبیه شده است. در واقع «با مژه ستاره شمردن» کنایه از «اشک ریختن» است و شاعر آن را به صورت پنهانی به ثریا (مجموعه ستاره خوشه پروین) تشبیه کرده است. ۲. بوستان وجود: اضافه تشبیهی است. ۳. می گلگون: شراب مانند گل، سرخ است. / اشک به می تشبیه شده است. / گفته شاعر به لؤلؤ لالا تشبیه شده.

۸۴۶. ۱. کد پاسخ تصویری ۱۱۰۳۰۱۸۴. بررسی گزینه‌ها: ۱. تخم راز عشق - چون شرر (۲ تشبیه) ۲. چون انار - شیشه نه آسمان - باده پرزور عشق (۳ تشبیه) ۳. یونان خرد - تنور دل - طوفان عشق (۳ تشبیه) ۴. سینه ما به طور پنهانی به شیشه تشبیه شده است - شیشه چون نار - صهبای عشق (۳ تشبیه)

۸۴۷. ۴.

نکته: تشبیه مرکب (یعنی تشبیه یک مجموعه به یک مجموعه دیگر) فقط یک تشبیه به حساب می‌آید و نباید اجزای مجموعه‌ها را جدا جدا حساب کرد.

بررسی گزینه‌ها: ۱. مصراع دوم به مصراع اول تشبیه شده است. ۲. مصراع دوم به صورت تمثیلی به مصراع اول تشبیه شده است. (چو در اول بیت به معنای «وقتی که» است). ۳. رخسار یار برتر از شمع در نظر گرفته شده است. (چراغ روز: چراغی که در روز روشن است). ۴. باده حکمت - چو افلاطون (۲ تشبیه)

۸۴۸. ۲. کد پاسخ تصویری ۱۱۰۳۰۱۸۵. بررسی گزینه‌ها: ۱. مصراع اول به مصراع دوم تشبیه شده است. (تشبیه مرکب است و یک تشبیه به حساب می‌آید). - سهم رایت - ترس، ناشی از پرچم جنگ. ۲. فلک چو چشمه آب - ماه در آب مثل ماهی طلایی (از جنس طلا) در آب (دو تشبیه) ۳. مهر مهر - نگین دل - تاج عهد: اضافه تشبیهی (سه تشبیه) - «سر جان» تشبیه ندارد. ۴. ماه مانند سنگ پاسبان است - یار برتر از ماه است: زیرا ماه در مقابل او مثل سنگ پاسبان است. (دو تشبیه)

۸۴۹. ۱. کد پاسخ تصویری ۱۱۰۳۰۱۸۶. بررسی گزینه‌ها: ۱. وجه شبه ذکر نشده: رنگ سرخ خورشید که از لبه کوه تیرمرنگ پیدا شده است. ۲. وجه شبه: سیاه شدن دل / خوناب زرد از مژه آمدن ۳. وجه شبه: دُر فشانی کردن / جان فشاندن ۴. وجه شبه: برنا (حریفان من مانند بخت تو جوان هستند).

۸۵۰. ۱. کد پاسخ تصویری ۱۱۰۳۰۱۸۷. بررسی گزینه‌ها: ۱. شاعر می‌خواهد بگوید که سردرد حاصل از شراب، فقط با خوردن مجدد شراب خوب می‌شود. درواقع علاج خماری این است که دوباره مصرف کنید (شما مصرف نکنید!!! اعتیاد همینه دیگه، اصلاً ریشه کلمه اعتیاد از «عود» میاد یعنی «برگشتن»؛ اینکه هی برگردی و استعمال کنی، تا درد و نیازت کم بشه و دوباره هی مصرف کنی و...) برای این مطلب هم یک مثال در مصراع اول آورده است: پادزهر عقرب (کز دم) از خود عقرب مرده و زهر عقرب ساخته می‌شود.

۸۵۱. ۱. بررسی گزینه‌ها: ۱. شکل - صفت ۲. چنان ۳. گون - «چو» به معنای «وقتی که» است. ۴. وش - صفت - چون

۸۵۲. ۳. کد پاسخ تصویری ۱۱۰۳۰۱۸۸. بررسی گزینه‌ها: ۱. مامثل قرص ارزن ۲. مامثل ماهی داخل برکه ۳. تو مثل قرص آفتاب ۴. تو مثل برج حوت (از صورت‌های فلکی) ۵. آشیان عقل (عقل مثل آشیانه‌ای برای عنقای مغرب است). ۶. من مثل عنقای مغرب هستم. ۷. آسمان فضل (فضل مانند آسمان) ۸. من مثل خورشید از هر هستم.

۸۵۳. ۴. بررسی گزینه‌ها: ۱. آتش تقدیر (بلیغ) - روز من چون طره سیه‌مویان تیره است. (گسترده) ۲. نقاش بهار (بلیغ) - چهره باغ چو نگارستان به نکویی (گسترده) ۳. زعفران چهره (بلیغ) - چهره لاله‌گون شود. (گسترده - «گون» ادات است). ۴. نرگس چشم (بلیغ) - سرو قامت (بلیغ)

۸۵۴. ۴. بررسی گزینه‌ها: ۱. نوش لب - لب لعل - لب یار برتر از شکر - چین سر زلف (زلف مانند کشور چین، منبع مُشک است) - زلف برتر از عنبر (۵ تشبیه) ۲. راح صافی مانند عقل - راح صافی مانند روح (۲ تشبیه) ۳. یار مانند طاووس - یار مانند کبک - یار مانند فاخته (۳ تشبیه) ۴. اشک مانند شراب لعل - شراب مانند لعل - ناله مانند نغمه زیر رباب - دل مانند کباب بر آتش (۴ تشبیه) زرین قدح (ظرفی از جنس طلا) تشبیه ندارد اما استعاره مصرحه از چهره زرد شاعر است.

۸۳۸. ۱. کد پاسخ تصویری ۹۹۱۱۰۱۸۰. بررسی گزینه‌ها: ۱. در این بیت شاعر صورت یار را حتی از ماه هم بهتر می‌داند و تشبیه مُرّجح داریم اما دلیل این تشبیه بیان نشده است. **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۲. عمر از نظر عزیزی به یار تشبیه شده است. ۳. سر از نظر باختن و از دست دادن آن به گوی مانند شده است. ۴. مژگان یار از نظر گذشتن از دل به تیر و جان نیز از نظر رد شدن تیر مژگان از آن به زره (جوشن) تشبیه شده است. سؤال استاندارد نیست زیرا در هر کدام می‌توان وجه شبه محذوف و درست‌تری پیدا کرد. به عنوان مثال در گزینه «۴» مژگان و تیر از منظر تیزی و برندگی شبیه هستند.

۸۳۹. ۲. کد پاسخ تصویری ۱۱۱۱۰۱۸۱. بررسی گزینه‌ها: ۱. من بندهام - تو شاه هستی - من ابر سیه هستم - تو ماه هستی: چهار تشبیه ۲. رخسار او آتش است - دل‌ها سپند است - لعل لب - لعل لب می‌است - جگر خستگان کباب است: پنج تشبیه ۳. عشق تو آهو است - چشمه‌سار دل - تخم آرزو - تخم آرزو گیاه لوست: چهار تشبیه ۴. لب تو آب است - جان‌ها آتش است - غم تو کوه است - دل عاشقان شیشه است: چهار تشبیه

۸۴۰. ۳. کد پاسخ تصویری ۱۱۱۱۰۱۸۲. بررسی گزینه‌ها: ۱. لب جاتان مثل انگشتر - پشت من مثل چنبر - بار فراق: سه تشبیه ۲. دلم مثل انگشتر خالی شد - دلم مثل انگشتر نگین گرفت - نگین مهر: سه تشبیه ۳. پشت من مثل چنبر - بار هجر - لب لعل - لب یار شکل انگشتر: چهار تشبیه ۴. طره شبرنگ: یک تشبیه

۸۴۱. ۳. «سرو» در این گزینه، استعاره از یار است. در واقع «مشبه» که خود یار است در بیت ذکر نشده است و نمی‌تواند تشبیه باشد.

تشبیه در سایر گزینه‌ها: ۱. طره یار از سنبل زیباتر است. / زنجیر پریشانی: اضافه تشبیهی ۲. یار به آفتاب تشبیه شده است، بلکه زیباتر از آن. ۴. شاعر بخت خود را کورتر از حرف «میم» که کاتبان می‌نویسند می‌داند. (از دایره داخل میم تنگ‌تر است).

۸۴۲. ۳. در این بیت، تنها یک تشبیه مرکب وجود دارد: مخاطب در کنج خرابات مانند سایه‌ای در آفتاب است.

نکته: تشبیه مرکب: وقتی یک مجموعه به مجموعه دیگری تشبیه می‌شود، مثل مثال‌های این تست. تشبیه‌های مرکب را باید یک تشبیه حساب کنید.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱. خط یار بر گونه او مانند پای مور بر شیر / زلف بر رخ مانند پر کلاغ بر روی می (۲ تشبیه مرکب) ۲. زلف مشکین / زلف که از چهره می‌افتد مانند روز روشن در تاریکی است. (۲ تشبیه) ۴. رخسار چون آتش / رخسار در میان طره مانند مجمر (آتشدان) در میان مشک و عنبر است. (۲ تشبیه)

۸۴۳. ۱. کد پاسخ تصویری ۱۱۰۳۰۱۸۳. بررسی گزینه‌ها: ۱. رخ تو چو روز است. ۲. رخ همچو آفتاب ۳. نقاب آسمانی (نقاب تو مانند آسمان است). ۴. اشک میگون (اشک مانند شراب سرخ) ۵. آه مانند سماع ارغوانی ۶. اشک من مانند شراب ارغوانی ۷. شراب ارغوانی (شراب مانند ارغوان سرخ) ۸. خدنگ غمزه (نگاه یار مثل تیر است).

تذکر: عبارت‌های «نقاب آسمانی» و «شراب ارغوانی» را ممکن است برخی طراحان تشبیه ندانند؛ اما این تست شبیه برخی تست‌های کنکور طراحی شده است که کمی هم سلیقه در آن مطرح باشد تا با این نحوه سؤالات هم آشنا شوی.

۸۴۴. ۳. بررسی گزینه‌ها: ۱. وجه شبه: «مست پیش محراب است». چشم یار مست در زیر محراب ابرو است، خطیب ریاکار شهر نیز مست در محراب نماز می‌رود. ۲. وجه شبه: «شیرین گفتار بودن». منطق خواجو مانند طوطی شکرگفتار و شیرین است. ۳. وجه شبه ندارد: طمع مانند زنگار است از این جهت که دل را کدر و کثیف می‌کند. ۴. وجه شبه: «از خاک برآمدن»: امید من مانند تخمی است که می‌تواند از خاک بر بیاید ولی از خاک بر نمی‌آید.

نکته: حتی گاهی برای اضافه تشبیهی نیز ممکن است در بیت، وجه شبه پیدا شود. کنکور سراسری نیز چنین پدیده‌ای را مورد پرسش قرار داده است.

۸۵۵. ۲. **بررسی گزینه‌ها:** ۱. سخن یار برتر از شکر (۱ تشبیه) ۲. بخشندگی مخاطب برتر از کان (معدن) و دریا (۲ تشبیه) ۳. رخ یار برتر از گل (۱ تشبیه) ۴. یار برتر از ماه آسمان (۱ تشبیه)

۸۵۶. ۳. **بررسی گزینه‌ها:** ۱. دل یار برتر از آفتاب - دست یار برتر از ابر (۲ تشبیه) ۲. یار برتر از سرو آزاد - سرو مانند نی کمر می‌بندد. (۲ تشبیه) ۳. آفتاب روی - چهره یار برتر از قمر - قمر مانند هلال، شکست. (۳ تشبیه) ۴. یار برتر از گل - خنده یار برتر از خنده شیرین (۲ تشبیه)

۸۵۷. ۴. **بررسی گزینه‌ها:** ۱. تشبیه اول: او (حذف دستوری شده است اما مشبه را نمی‌توانیم حساب نکنیم). - در رای روشن (وجه‌شبهه) - آفتاب گردون (مشبهه) / تشبیه دوم: او (مشبهه) - به قدر و جاه و شرف (وجه‌شبهه) - آسمان گردان (مشبهه) - هر دو تشبیه ۳ رکن دارند. ۲. فکر (مشبهه) - منشی (مشبهه) - از دو طرف معنی‌ستان و لفظ‌سپار شد (وجه‌شبهه) (منشی‌ها، حرف‌ها و گفته‌ها را نامه‌نگاری و جابه‌جا می‌کنند) (چو) در این بیت ادات نیست و از چسبیدن آن به کلمه «از» می‌توانیم بفهمیم: زیرا ادات به مشبهه می‌چسبند. - سه رکن تشبیه ۳ من (مشبهه) - پیچان و سوگوار (وجه‌شبهه) - چون (ادات) - زلف تابدارت (مشبهه) - چهار رکن ۴ روی تو (مشبهه) - چون (ادات) - مه نو (مشبهه) - مردم با انگشت نشان می‌دهند. (وجه‌شبهه) - چهار رکن (در ادامه «تو بدر تمامی» هم تشبیه است که فقط ۲ رکن دارد).

۸۵۸. ۲. معنی بیت: نازک‌دلی که توانایی تحمل زحمت‌های گل (نماد زیبارویان) را ندارد، اگر به‌خاطر تیغ‌ها (نماد سختی‌ها) برگردد، کسی او را ملامت نمی‌کند. **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱. یار برتر از آفتاب ۳. یک سال وصال مانند یک روز بود - یک روز انتظار مثل یک سال است. ۴. یار برتر از سرو و قمر

۸۵۹. ۲. **کد پاسخ تصویری** ۱۱۰۳۰۱۸۹ **بررسی گزینه‌ها:** الف ۱- سخنندانی (وجه‌شبهه تو و بلبل)، ۲- شکرخایی که کنایه از شی‌رین‌دهان بودن است. (وجه‌شبهه تو و طوطی) ب ۳- از دست رفتن و طریق نمی‌دانم (وجه‌شبهه من و غریق) - (سرخ‌ی وجه‌شبهه دهان و عقیق است که ذکر نشده است) ج ۴- از لب شیرین گزیری ندارم (وجه‌شبهه من و فرهاد) - (محنت من مانند کوه بیستون است، وجه‌شبهه آن سنگینی است که ذکر نشده) د ۵- از شست رفتن (وجه‌شبهه ماهی و امید عمر من) ۶- بی‌فایده رفتن (وجه‌شبهه عمر من و شب مست)

۸۶۰. ۳. **بررسی گزینه‌ها:** ۱. جبین یار مثل آفتاب است. ۲. یار مانند بهشت است. ۳. لوح فکر - عشق، نقش‌نگین است. ۴. طبل عشق (عبارت حسن تو غارت دل و دین است، تشبیه ندارد، زیرا زیبایی یار واقعاً عامل غارت شدن دل و دین است).

۸۶۱. ۴. **کد پاسخ تصویری** ۰۳۱۱۰۱۹۰ **کلید سازمان سنجش گزینه ۴:** بوده ولی، نظرمان گزینه ۳ است با این توضیح: در ابیات ۱ و ۲ و ۴ تشبیه بلیغ مشاهده می‌شود اما در بیت ۳ تشبیه گسترده با ادات «گون» دیده می‌شود. **بررسی گزینه‌ها:** ۱. بازار جان: اضافه تشبیهی و تشبیه بلیغ - خنده او از کان (معدن) برتر است: تشبیه برتری که نوع آن در کتاب ذکر نشده است. اما وجه‌شبهه و ادات آن ذکر نشده پس بلیغ به حساب می‌آید. ۲. مرغ همت: اضافه تشبیهی، تشبیه بلیغ اضافی ۳. روی گندم گون: چهره مانند گندم، تشبیه گسترده با ادات. ۴. لاله‌رو: تشبیه بلیغ درون‌واژه‌ای - یار من برگریزان دل است: تشبیه بلیغ اسنادی - یار من بهار نظر است: تشبیه بلیغ اسنادی.

۸۶۲. ۴. **کد پاسخ تصویری** ۰۳۱۱۰۱۹۱ **بررسی گزینه‌ها:** ۱. سبب زرخدان - اشک چون آب انار - رخسار چو به (۳ تشبیه) ۲. گلبرگ رخ - باغ حسن - چشمم چون ابر نیسان (۳ تشبیه) ۳. تیر مژگان - کمان ابرو - سینه سپر می‌شود (۳ تشبیه) ۴. عشق را کیمیا می‌دانم - روی چو زر (۲ تشبیه)

۸۶۳. ۱. **مفهوم مشترک:** در راه انسان‌ها دام‌های فراوان است.

مفهوم بیت گزینه ۱۱: به غم عاشق اشاره دارد.

۸۶۴. ۴. **مفهوم مشترک:** ایام زود می‌گذرند و باید آن را غنیمت شمرد و به معرفت و عشق (شراب) گذراند. **مفهوم بیت گزینه ۱۳:** بهار بدون یار زیبایی ندارد.

۸۶۵. ۲. **کد پاسخ تصویری** ۱۱۰۳۰۱۹۲ **مفهوم مشترک:** در راه عشق باید خود را کنار گذاشت تا عشق ارزش ببخشد. **مفهوم بیت گزینه ۱۲:** سوختن عاشق از شوق او کم نمی‌کند.

۸۶۶. ۳. **مفهوم مشترک:** خشم، اول در صاحب آن اثر منفی می‌گذارد، بعد شاید در دیگران اثر کند. **بررسی سایر ابیات:** الف رفتار بد خودش عواقب بدی دارد، نیازی به برخورد ندارد. ب نتیجه خشم، پشیمانی است.

۸۶۷. ۳. **مفهوم مشترک:** ارزش بخشی عشق **بررسی سایر ابیات:** ۱. علامت عشق، روی زرد و اشک خونین است. ۲. ارزش بخشی عبادت ۴. دل عاشق مورد قبول یار نبود زیرا ناخالصی داشت. ۸۶۸. ۱. **کد پاسخ تصویری** ۱۱۰۳۰۱۹۳ بیت صورت سؤال اگرچه از واژگان متناسب با جنگ استفاده کرده است اما در توصیف طبیعت است و می‌گوید برگ‌ها بر روی زمین مانند زره سهراب شده بودند و درختان مثل تیرهایی بر این زره: پس توصیف پاییز است. بیت «۱» هم توصیف پاییز است.

۸۶۹. ۲. **کد پاسخ تصویری** ۱۱۰۳۰۱۹۴ صورت سؤال به صبح شدن و تمام شدن شب اشاره می‌کند و وصف طبیعت است. در بیت «۲» نیز شاعر می‌گوید صبح مانند نهنگی وارد شد و ستاره‌ها (هزاران ماهی نقره‌ای) پنهان شدند. **بررسی سایر ابیات:** ۱. غنایی - ناراحتی شاعر از گذشتن جوانی ۳. تعلیمی یا مدحی - سخن افراد درباره آن شمع منور، در قبر باعث نورانیت می‌شود. (آن شمع منور ممکن است استعاره از یک شاه باشد یا از یک شخصیت مذهبی، برای همین معلوم نیست بیت تعلیمی است یا مدحی) ۴. توصیفی - وصف شب ۸۷۰. ۴. **مفهوم مشترک:** بلاها و مشکلاتی که روزگار ایجاد می‌کند برای افراد بلندمرتبه و انسان‌های والا (مرغ بلندآشیان یا ارباب هنر) بیشتر است.

بررسی سایر ابیات: ۱. در زمان بی‌خودی، فیض بیشتر است. ۲. فراق عاشق از معشوق ۳. ترک عادت موجب مرض است.

۸۷۱. ۱. بیت صورت سؤال توصیف برف بر روی زمین است. در بیت گزینه «۱» نیز شاعر می‌گوید زمین مانند چشمی است که کاملاً سفید شده و ابرهای سیاه‌رنگ نیز بر بالای آن هستند: این بیت نیز توصیف برف و زمستان است.

بررسی سایر ابیات: ۲. غنایی - توصیف زیبایی معشوق ۳. تعلیمی - توصیه به غنیمت شمردن عمر ۴. تعلیمی - روزگار (آسمان) پیوسته بی‌محبت و بی‌مهر است.

پایه یازدهم تست ترکیبی فصل اول

۸۷۲. ۳. غنچه گویی یار ماست (تشبیه گسترده) / گل‌روی - سوسن‌بوی: دو تشبیه بلیغ **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱. «روی سو سن» پایه آوایی سوم این بیت است. ۲. مفهوم صورت سؤال: غنچه مانند دهان یار زیبا و کوچک است. مفهوم بیت گزینه ۲: سکوت خوب است. ۴. جناس اختلافی در بیت وجود ندارد. (طبق کنکور ۱۴۰۲ نباید «روی» و «بوی» را از کلمات آن‌ها جدا کرد).

۸۷۳. ۲. پایه آوایی سوم بیت ۲ «دهان خض» است و نباید «ر» نوشته می‌شد. **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱. تشبیه‌ها: مگس‌وار - خوان وصال - تشبیه دهان یار به آب حیات / جناس تام: به‌خوان - بخوان ۳. فقط هجای «خضر» در بیت دوم کشیده است. ۴. ردیف: ما را - قافیه: آن - حرف روی - آخرین حرف اصلی قافیه: ن ۸۷۴. ۴. بیت اول «قافیه درونی» دارد. **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱. در بیت «الف» روی به ماه - روی به ملک - لعل به قند - لعل به نمک - پیکر به دوپیکر فلک (یک صورت فلکی) تشبیه شده است. در بیت «ب» پنبه غفلت اضافه تشبیهی است. ۲. شاعر این بیت نیز سعدی است و در درس ۲ ذکر شده است (گاهی کنکور، چنین سؤال‌هایی می‌دهد). ۳. هر بیت ۸ پایه آوایی دارد، اما بیت «الف» ۴ تایی ۴ تایی است و بیت «ب» ۳ تایی ۳ تایی جدا می‌شود.

۸۷۵. ۲. در این بیت ۳ اضافه تشبیهی وجود دارد: شمع دل - عود روان (روان مانند عودی است که می‌سوزد) - گنج غم

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱. پایه‌ها به این صورت است: «شمع دلف / روخ تیم // عود روان / سوخ تیم» که به‌صورت ۴ تایی و ۳ تایی است. هجاهای کوتاه هم ۸ تا است: شمع دل فروختیم عود روان سوختیم / گنج غم مندوختیم با غم دل ساختیم ۳. هر دو بیت به سوختن جان و روان، با آمدن عشق اشاره دارد. ۴. قافیه درونی «فروختیم - سوختیم - اندوختیم» است.

۸۷۶. ۱. هر دو بیت به این اشاره دارد که افعال نیک ما از جانب خدا و به اراده او صادر می‌شود و آنچه هست لطف اوست.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۲. پایه هفتم «آی نی» است. ۳. عبارت «هر چه نمایی بشوم» وجه‌شبهه است. ۴. این دو هم‌وزن نیستند.

۲۰۰۰. ۳ **کد پاسخ تصویری ۳۱۲۰۴۴۷** - دربارهٔ محمدرضا سرشار یا

همان رضا رهگذر

- دربارهٔ سید مهدی شجاعی

- دربارهٔ علی مؤذنی

- دربارهٔ موسوی گرمارودی

۲۰۰۱. ۲ **کد پاسخ تصویری ۳۱۲۰۴۴۳** سه مورد درست ذکر شده است.

بررسی موارد نادرست: ۱ بی‌بال پریدن: قیصر امین‌پور ۲ زمستان ۶۲:

اسماعیل فصیح ۳ ظهور: علی مؤذنی

۲۰۰۲. ۳ **مفهوم مشترک:** جایگاه مثبت زن در خانه و خانواده

بررسی سایر ابیات: ب زندگی با زن پوشیده و زیبا مانند زندگی در بهشت است.

د زن پارسا مرد را سرافراز می‌کند و زن ناپارسا مرد را نابود می‌کند.

۲۰۰۳. ۱ **کد پاسخ تصویری ۱۲۰۷۰۴۴۴** سلامت را نمی‌خواهند پاسخ گفت

سرها در گریبان است / کسی سر برنیارد کرد پاسخ گفتن و دیدار یاران را / نگه

جز پیش پا را دید نتواند / که ره تاریک و لغزان است / و گر دست محبت سوی

کس یازی / به اکراه آورد دست از بغل بیرون / که سرما سخت سوزان است

مفهوم مشترک: اوضاع سخت و خفقان‌آور جامعه در دوران پهلوی

۲۰۰۴. ۳ **مفهوم مشترک:** اشاره به غم و اندوه امیر المؤمنین علی (ع) در

ماجرای شهادت حضرت زهرا (س) و نیلی شدن چهرهٔ ایشان از ضربهٔ دشمنان

پیغمبر (ص).

بررسی سایر ابیات: ۱ اشاره به عصمت حضرت زهرا (س) و نزول آیهٔ تطهیر

برای پنج تن آل عبا ۲ اشاره به مخفی بودن قبر حضرت زهرا (س) ۴ اشاره

به آنکه حضرت زهرا و خانواده‌شان تنها افطاری خود را سه شب بخشیدند و

خود چیزی برای افطار نداشتند و نزول آیهٔ «و یطعمون الطعام...»

۲۰۰۵. ۴ **مفهوم مشترک:** ایستادن و سکوت کردن ننگ است، حرکت کردن

و مردن در راه درست است.

بررسی سایر ابیات: ۱ کسی در دنیا باقی نمی‌ماند و همه رفتنی هستند.

۲ راه عشق جای اشتباه ندارد. ۳ غم عشق برتر از تمام شادی‌هاست.

پایه دوازدهم درس هشتم

۲۰۰۶. ۱ همان اختیار وزنی بلند بودن هجای پایان مصراع‌هاست. شاعر مختار

است که در پایان مصراع هجای کوتاه یا کشیده بیاورد: زیرا بلند محسوب می‌شود.

۲۰۰۷. ۴ اگر به پایان مصراع‌ها توجه کنید، می‌بینید وجود هجای کوتاه

یا کشیده دلیل بر استفاده از همین اختیار است. در بیت اول گبر (U-) و

آبر (U-)، در بیت دوم بوس (U-) و کوس (U-) و در بیت سوم توه (U-) و

کوه (U-) همگی هجای کشیده هستند.

۲۰۰۸. ۲ اگر هجای پایانی بلند باشد، اختیار وزنی محسوب نمی‌شود.

بررسی هجاهای پایانی گزینه‌ها: ۱ داد (U-) من (-) / ما (-)

۳ هیچ (U-) باد (U-) ت (U) / داد (U-)

توجه: اگر هجای پایانی کوتاه (U) هم باشد، مشمول اختیار وزنی می‌شود.

۲۰۰۹. ۲ **بررسی هجاهای پایانی گزینه‌ها:** ۱ ن (U) / است (U-)

۲ زد (-) / مد (-) عهد (U-) / نی (-) نیم (U-)

۲۰۱۰. ۱ به نکتهٔ زیر توجه کنید:

نکته: وقتی هر دو هجای اول یک مصراع کوتاه است، به‌هیچ وجه

امکان ندارد که اختیار «فاعلاتن» اول مصراع داشته باشد، زیرا فاعلاتن با

هجای بلند آغاز می‌شود.

۲۰۱۱. ۱ به نکتهٔ سؤال قبل دقت کنید.

۲۰۱۲. ۱ دقت کن که همهٔ ابیات اختیار دارند، اما سؤال رکن اول «بیت» را

خواسته است: یعنی اول مصراع اول. در این موارد منظور از «اولین رکن کدام

بیت مشمول اختیار وزنی شده است» غالباً همان «آوردن فاعلاتن به جای

فاعلاتن» است: پس کافی است که به اولین هجای بیت‌ها نگاهی بیندازیم، هر

کدام که اولین هجایش کوتاه بود از این اختیار استفاده نکرده است. پس قطعاً

گزینه‌های «۲»، «۳» و «۴» در ابتدای بیت از این اختیار استفاده نکرده‌اند.

۲۰۱۳. ۳ در این موارد یک نگاه به هجاهای آغاز بیت کافی است، پس گزینهٔ «۳»

با فاعلاتن آغاز می‌شود (آوردن فاعلاتن به جای فاعلاتن)، مخصوصاً که تمام ابیات از

یک شعر انتخاب شده‌اند (به قافیه‌ها نگاه کن) پس حتماً وزن آن‌ها فاعلاتن دارد.

۲۰۱۴. ۲ در بیت گزینهٔ «۲» هم از آوردن فاعلاتن به جای فاعلاتن (در اول

بیت) استفاده شده است و هم آوردن هجای کشیده در پایان بیت. (مصراع دوم)

خَر	ذ	عَا	کَر	د	کِ	یَا	رَش	پ	بَ	رَتَد
سِی	ل	پَک	رِک	ت	خ	ز	یَا	ر	پ	یَرَد
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-

در بیت گزینهٔ «۴» آخرین هجا کشیده است، ولی در اول بیت از اختیار وزنی استفاده

نشده است: البته در ابتدای مصراع دوم فاعلاتن به جای فاعلاتن آمده است.

۲۰۱۵. ۲ تمام گزینه‌های دیگر با هجای کوتاه شروع می‌شوند، این گزینه

این‌طور تقطیع می‌شود:

-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
قَاعَلَاتِن		قَاعَلَاتِن		قَاعَلَاتِن		قَاعَلَاتِن		قَاعَلَاتِن		قَاعَلَاتِن

چون رکن اول «فاعلاتن» است و رکن دوم «فاعلاتن» نیست، پس شاعر در رکن

اول از اختیار وزنی استفاده کرده است.

۲۰۱۶. ۱ **کد پاسخ تصویری ۱۲۰۸۰۴۴۵** وزن شعر «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

فعلن» است، ولی در مصراع اول در رکن پایانی «فعلن» آمده است.

نَک	ذ	رَد	یَا	دِ	کِ	ل	سَن	بَ	ل	مَن	دَر	خَا	طَر
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	-

تذکره: برای یافتن (ابدال) در اکثر موارد بررسی رکن پایانی بسیار مفید است و به

پاسخ می‌رسی، پرکاربردترین ابدال آوردن فعلن (-) به جای فعلن (U) است.

۲۰۱۷. ۴ **کد پاسخ تصویری ۱۲۰۸۰۴۴۶** در گزینهٔ «۴» پایهٔ اول مصراع اول

با «فاعلاتن» شروع شده است و اختیار شاعری ندارد. (ن گ شو دی: U U -)

در سه گزینهٔ دیگر فاعلاتن در اول بیت، اختیار وزنی است. در گزینهٔ «۴» هم

این اختیار وجود دارد ولی در مصراع دوم (رکن پنجم بیت) است.

۲۰۱۸. ۴ پرکاربردترین حالت ابدال در هجای ماقبل آخر رخ می‌دهد: زمانی که

شاعر به جای «U U -» «فعلن» از «- -» (فعلن) استفاده می‌کند که در مصراع دوم

بیت گزینهٔ «۴» این اتفاق رخ داده. دقت کن که در ابتدای مصراع اول بیت گزینهٔ «۴»

کلمهٔ گُلستان آمده و به‌صورت گُل سِ تان تلفظ شده است. هر دو تلفظ برای

این کلمه صحیح است و بستگی به کاربرد آن در شعر دارد.

۲۰۱۹. ۳ با توجه به اینکه هر چهار بیت قافیه و ردیف یکسان دارند متوجه

می‌شویم از یک شعر هستند و هر ۴ بیت در وزن «مفاعلاتن مفاعلاتن مفاعلاتن فعلن»

سروده شده‌اند. پس در اولویت اول به سراغ پرکاربردترین ابدال یعنی «فعلن»

به جای «فعلن» در آخر مصراع می‌رویم چون با بررسی دو سه هجای پایان

مصراع ابدال مشخص می‌شود. مصراع اول گزینهٔ «۱»، مصراع دوم گزینهٔ «۲» و

مصراع اول گزینهٔ «۴» ابدال در رکن پایانی دارند.

نکته: حتی اگر وزن بیت را پیدا نکردیم، اگر در انتهای یک مصراع ۳

هجای بلند پشت سر هم وجود داشت، به احتمال زیاد ابدال دارد.

۲۰۲۶. ۲

نَـ	زَـ	ذَـ	یَـ	ذَـ	سَـ	قَـ	رَـ	یَـ	یَـ	رَـ	کَـ	چَـ	یَـ
-	U	-	-	U	U	-	U	U	-	-	U	U	-
یا	زَـ	چَـ	جَـ	عَـ	شَـ	وَدَـ	رَـ	سَـ	یَـ	ذَـ	یا	دا	زَـ
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-

نکته: این نکته خیلی مسخره و به دور از ادب است اما معمولاً پاسخ این مدل تست‌ها «قلب» است: زیرا ابیاتی که قلب داشته باشند خیلی محدود و کم هستند.

۲۰۲۷. ۱ تقطیع بیت چنین است:

عَا	بَـ	دَانَ	رَـ	یَـ	سَـ	یَـ	قَـ	لَـ	یَـ	اِسَـ	لَا	مَـ	کَـ	تَـ
-	U	-	-	U	U	-	U	U	-	-	U	U	-	U
عَا	رَـ	قَانَ	رَا	نَـ	بَـ	وَدَـ	قَـ	لَـ	یَـ	جَانَ	جَزَـ	کَـ	یَـ	تَـ
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	-	-

بررسی اختیارات شاعری: ۱. بلند شمردن هجای پایانی مصراع اول (وزنی)
۲. ابدال: آوردن هجای بلند جای دو هجای کوتاه کنار هم در رکن آخر مصراع دوم (وزنی)
۳. آوردن «فاعلاتن» به جای «فعلاتن» در رکن اول هر دو مصراع
۴. کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند (سو) در هجای ششم مصراع اول ۵. بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه (ی) در هجای هفتم مصراع اول

۲۰۲۸. ۱ **کد پاسخ تصویری** ۱۷۰۸۰۴۴۸ در این تست برای حذف گزینه از ساده‌ترین اختیار وزنی (بلند در نظر گرفتن هجای پایانی) مصراع آغاز می‌کنیم که در آن فقط کافی است هجای آخر مصراع بررسی شود که با همین اختیار هر سه گزینه حذف می‌شوند!

بررسی اختیارات وزنی گزینه‌ها: ۱ اختیار وزنی ندارد. ۲ بلند بودن هجای پایانی مصراع دوم، ابدال (آوردن «-» به جای «U» در رکن آخر مصراع دوم) ۳ بلند بودن هجای پایانی در پایان هر دو مصراع ۴ بلند بودن هجای پایانی در پایان هر دو مصراع، ابدال در رکن آخر مصراع اول.

۲۰۲۹. ۲ **بررسی اختیارات شاعری سایر گزینه‌ها:** ۱ بلند بودن هجای پایانی ۳ بلند بودن هجای پایانی ۴ آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن در رکن اول، ابدال («فعَلَن» جای «فَعْلَن»)

۲۰۳۰. ۴ **کد پاسخ تصویری** ۱۷۰۸۰۴۴۹ در این مدل تست‌ها حتماً اول به سراغ ساده‌ترین اختیار یعنی «هجای پایانی» برو. فقط گزینه «۳» و «۴» این اختیار را دارد. حالا باز هم سراغ ساده‌ترین اختیار زبانی یعنی «حذف همزه» برو که آن هم در بیت ۴ دیده می‌شود.

۲۰۳۱. ۳ برای حل این سؤال کافی بود به هجای پایانی مصراع‌ها توجه کنیم که همه به جز گزینه «۳» اختیار دارند.

بررسی اختیارات شاعری سایر گزینه‌ها: ۱ بلند شمردن هجای پایانی ۲ بلند شمردن هجای پایانی، حذف همزه، کوتاه به بلند «غَم» ۴ بلند شمردن هجای پایانی، حذف همزه

۲۰۳۲. ۲ برای بالا رفتن سرعت بهتر است از ساده‌ترین اختیارات وزنی و زبانی شروع کنیم. وزنی: بلند در نظر گرفتن هجای پایانی با یک نگاه به هجای پایان مصراع‌ها مشخص می‌شود که همه به جز گزینه «۴» این اختیار را دارند. زبانی: «حذف همزه» با خوانش درست بیت‌های «۱» تا «۳» متوجه می‌شویم که در گزینه «۲» عبارت «بودم افتاده» حذف همزه دارد. جواب پیدا شد!

۲۰۲۰. ۳ با یک نگاه به پایان ابیات متوجه می‌شویم که هر چهار بیت از یک شعر است و مصراع دوم همه ابیات با توجه به قافیه و ردیف با دو هجای بلند به پایان رسیده‌اند و احتمالاً ابدال دارند (مم نیست). حال کافی است به پایان مصراع‌های اول دقت کنیم تا ببینیم کدام مصراع با دو هجای بلند تمام شده: ۱ ش ن بود: U-U - ۲ ن گ ند: U-U - ۳ بو دن: - - (ابدال) ۴ پرؤم: U-U - وزن تمامی ابیات «فعلاتن فعلاتن فعَلَن» است و در ابتدای تمام مصراع‌ها «فاعلاتن» به جای «فعلاتن» آمده است. در گزینه «۳» در هجای سیزدهم مصراع اول ابدال وجود دارد. (فعَلَن)

۲۰۲۲. ۳ **کد پاسخ تصویری** ۱۷۰۸۰۴۴۷ در بیت قلب وجود ندارد و امکان آن نیز وجود ندارد، زیرا وزن شعر «فعلاتن مفاعِلَن فعَلَن» است. قلب در رکن‌های «مفتعلن» و «مفاعِلَن» رخ می‌دهد. سایر اختیارات مشهود است.

مُش	تَـ	رَی	رَا	بَـ	هَـ	یَـ	رَـ	یَـ	تَـ	نِست
-	U	-	-	U	-	U	-	U	-	U
مَن	پَـ	دِین	مُف	لَـ	سَی	غَـ	رَی	دَا	رَـ	رَـ
-	U	-	-	U	-	U	-	-	-	-

۲۰۲۳. ۴ در شعری که بر وزن فعلاتن یا فاعلاتن آمده است قلب وجود ندارد. قلب در رکن‌های «مفتعلن» و «مفاعِلَن» روی می‌دهد.

مَـ	نَـ	مَانَ	شَا	عَـ	رَـ	سَا	جَـ	کَـ	بَـ	اَفَـ	سَـ	نَـ	خَنَـ
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U
اَزَـ	نَـ	یَـ	کَل	کَـ	هَـ	مَـ	قَنَـ	ذَـ	شَـ	نَـ	مَی	یَا	زَمَـ
-	U	-	U	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ بلند تلفظ کردن در هجای «سوم»، «هفتم» مصراع دوم. ۲ ابدال در رکن پایانی مصراع دوم (به جای «U-U»، «-» آورده است). ۳ آوردن «فاعلاتن» به جای «فعلاتن» در ابتدای مصراع اول و دوم.

۲۰۲۴. ۲

دَـ	لَـ	عَا	شَقِی	چَـ	غَـ	مَزَـ	سَـ	زَـ	شَـ	دَوَـ	رَانَ	دَا	زَـ
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-
کَشَـ	تَی	یَـ	نَوَـ	حَـ	چَـ	اَنَـ	دَی	شَـ	یَـ	طَوَـ	قَانَ	دَا	زَـ
-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-

۱. آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن در رکن اول مصراع دوم ۲. کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند در هجای دوم و بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه در هجای سوم مصراع دوم ۳. ابدال در رکن آخر هر دو مصراع صورت گرفته است: زیرا وزن شعر در اصل «فعلاتن فعلاتن فعَلَن» است ولی اینجا در هر دو مصراع فعلَن (-) آمده است. قلب در رکن‌های مفتعلن و مفاعِلَن رخ می‌دهد: پس در چنین وزن‌هایی بی‌شک قلب کاربرد ندارد.

۲۰۲۵. ۳

شَـ	بَـ	تَا	زَسَـ	تَـ	زَـ	هَـ	وَا	دَی	یَـ	اَی	مَنَـ	ذَـ	یَـ
-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	-
اَـ	تَـ	شَـ	طَوَـ	رَـ	کَـ	جَا	مَوَـ	عَـ	دَی	دَا	رَـ	کَـ	جَا
-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-

نکته: هر چند تکراری ولی مهم است: قلب تنها در ارکان «مفتعلن»، «مفاعِلَن» رخ می‌دهد. وقتی وزن بیت فاعلاتن یا فعلاتن است، قلبی در کار نخواهد بود.

